

הישיבה המאתיים-ושמונים-ושתיים של הכנסת התשיעית

יום רביעי, כ"ב כסלו תש"ם (12 דצמבר 1979)
ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

א. שאילתות ותשובות

של המוביל הארצי לא בוצעה במדינת ישראל פעולה לתוספת משמעותית של מים למשק הישראלי. אני מתכוון למגזר החקלאי, למגזר העירוני ולמגזר התעשייתי. הצגנו באותה ישיבת ממשלה תכנית ארוכת טווח, תכנית ל-10 שנים, בהשקעה שנתית של מיליארד לירות, בערכים מלפני שנתיים, תכנית שצריכה להוסיף עד לשנת 2,000 כ-500 מיליון מטרים מעוקבים מים שרובם מי שפכים מטוהרים — כ-300 מיליון מטרים מעוקבים — והשאר ממקורות אחרים. הממשלה אישרה את התכנית והתכנית נמצאת בביצוע זו השנה השנייה. כפי שאמרתי תכנית זו תימשך 10 שנים. לא הסתפקתי בכך ויזמתי את העלאת הנושא פעם שנייה בישיבת ממשלה שהתקיימה לפני שבועיים. בישיבה זו הצגנו את ההתפתחויות האחרונות במשק המים, אלה הנובעות מהמשרב שנוצר כתוצאה מהבצורת הקשה ואלה שעמדנו עליהן מסקרים נוספים שביצענו במשך השנתיים האחרונות. הממשלה הועמדה על חומרת העניין והוצגו בפניה התכניות. הממשלה נת-בקשה על ידי לא לקצץ בתקציבי פיתוח המים חרף הקשיים הכלכליים והמגבלות הכספיות החמורות בהן אנחנו נמצאים היום. ביקשתי מהממשלה שאחת לשנה יוזמן נציב המים ואכן הממשלה קיבלה החלטה כזאת, זאת כדי להציג את מצב משק המים ואת מצב התפתחות התכנית שעליה דיברתי.

באופן כללי צריך לזכור שגם אם נפתח את כל כמויות המים או אותה תוספת שאנחנו מדברים עליה הרי בשנת 2,000 יעמדו לרשות החקלאות לא כמויות המים שיש היום ולא מעבר לכמות המים הזאת אלא 200 מיליון מטרים מעוקבים מים פחות מאשר יש היום. ההתגברות על בעיה זו תיעשה על ידי ייעול שיטות ההשקיה אבל אין ספק שהבעיה תעמיד את החקלאות במצב קשה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

אני רוצה למלא חובה נעימה ולברך את סגן ראש הממשלה לרגל החלמתו ולשובו לעבודה סדירה. אני רוצה לקוות שעבודתך ככנסת תמשיך להיות כפי שהייתה לפני המחלה שפקדה אותך. אנחנו שמחים לראות אותך בתוכנו.

4514 יישוב דיין-השבון על מצב מי הכינרת

חברי-הכנסת י. תמיר שאל את שר החקלאות ביום ל' בתשרי תש"ם (21 באוקטובר 1979) :

קראתי את הדיווח שבין בקשר ל"שמירת איכות המים באגן התיקוות של הכינרת ומניעת זיהום המקורות עלידי ביו"ב" שפורסם עלידי נציבות המים במינהלת הכינרת.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :
הגני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. נתחיל את סדר יומנו בשאילתות ותשובות. אני מתכבדת להזמין את שר החקלאות להשיב לשאילתות.

4513. תיכנון משק המים

חברי-הכנסת י. תמיר שאל את שר החקלאות ביום ל' בתשרי תש"ם (21 באוקטובר 1979) :

יואיל השר להשיב לי :

1. מה עושה נציב המים כדי לצמצם את הביזבוז הקיים בצריכת המים ?

2. אילו אמצעים נקט השר כדי להתאים את הצריכה בעתיד למצב משק המים הקיים ?

3. יואיל השר לפרט כיצד מתחלקת היום הצריכה לפי סוגי הצרכנים ?

שר-החקלאות א. שרון :

1. נציב המים קיצץ במיכסות המים והוא נוקט שורת פעולות הסברה בשיתוף עם השלטון המקומי שמטרתן לצמצם מרצון את הצריכה הביתית. כן הועלו מחירי המים מיום ה'1 בינואר 1978 מעבר לעליית מוד המחירים ה"כללי.

2. כל ההקצאות הומניות הופסקו ונציב המים מקפיד על שימוש במיכסות בגבולות התיכנון. כמו כן נגזרות פעולות פיתוח ארוכות טווח להגשמת מערכות המים שתכליתן הגדלת היכולת לעמוד במשברים אקלימיים.

3. א. צריכה חקלאית שנתית — כ-1,200 מיליון מ"ק ; ב. צריכה ביתית שנתית — כ-350 מיליון מ"ק ; ג. צריכה תעשייתית שנתית — כ-100 מיליון מ"ק.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (הליכוד) :

כבוד שר החקלאות, בנוסף לדיון שהתקיים לפני שבועיים בבית הזה נערך ביום א' שעבר יום עיון מטעם נציב המים. שם למדו הנוכחים לדעת מה קשה וחמורה היא הבעיה. השאלה הנוספת בהתאם לכך היא : באיזו מידה אתם צופים קיצוצים באספקות השונות כדי שלא יישאבו שאיבות יתר ממי התהום ?

שר-החקלאות א. שרון :

לפני שנתיים הבאתי לדיון בממשלה את נושא המים. לאחר תקופה ארוכה מאוד מאז נעשה אותו מיבצע אדירים

עצה האזורית הגליל התחתון, "נמצאים 270 מתוך כ-1,000 משקים בסכנת משבר כלכלי וחברתי חמור". לפי דבריו הסכימו מתיישבי האזור הוותיקים בסוף שנת 1973 להכ- פיל את האוכלוסיה עליידי הסכמתם לחלוקה מחדש של המשקים והקטנת מיכסות הקרקע שלהם. בתמורה לכך הבטיחה הממשלה להזרים כספים לפיתוח האזור ולהוסיף מיכסות ייצור ומים לאזור כולו. המיבצע הצליח והאוכלוסיה הוכפלה. לפני שנתיים הפסיקה הממשלה להפנות משאבים לעידוד המתיישבים למרות התלטת של ועדת השרים לענייני כלכלה שתנאי המימון לביצוע התכנית יהיו דומים לתנאי מימון של המתיישבות חדשה.

אבקשך להשיב לי :

מה יש בדעת משרדך לעשות כדי למנוע תהליך של מכירת משקים עליידי בעליהם בגלל לחץ החובות המ- עיקים עליהם ?

שר-החקלאות א. שרון :

פרויקט פיתוח הגליל התחתון נועד מלכתחילה לח- מש שנים. ביצעו התחיל בתחילת 1973 והסתיים ב-1977. מאז 1977 אין מוורמים כספי פיתוח לישובי הגליל התחת- תון במסגרת פרויקט מיוחד אלא במסגרת הרגילה שבה מפתחים את ענפי החקלאות השונים בכל המגזר החקלאי על-פי הקריטריונים וההעדפות הנקבעים במשרד. "המש- בר" המתואר בגליל התחתון — ואני מודה שיש משבר ולא רק בגליל התחתון — מאפיין את מצבם של משקים חקלאיים רבים בכל הארץ שנקלעו לקשיים כלכליים עקב האינפלציה, מיכסות המים שקוצצו ובעיות שיווק שהתעוררו בענף הפרחים בעונה האחרונה.

חיו"ר ש. ארבל-אלמולני :

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת משה עמאר.

משה עמאר (המערך) :

האם תיכנן כבוד השר צעדים מסויימים לגבי מצב המשקים החקלאיים, בכללם אותם המשקים שהם נושא השאלית? האם יש כבר תיכנון ?

שר-החקלאות א. שרון :

כן, יש תיכנון. קשר עדיין אין. אנחנו נמצאים עכ- שיו במגעים עם משרד האוצר. הערכתי היא שמגעים אלה יסתיימו תוך שבוע ימים. בעוד שבוע ימים אוכל לומר אם יש לי תשובה לנושא הזה או אין לי.

4631. פעולות השר בעקבות ההוראה לפרק את

התנחלות אלון מורה

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר החקלאות ביום י"ז בחשוון תש"ם (7 בנובמבר 1979) :

כידוע בוודאי לכבוד השר הוציא בית-המשפט העל- יון צו מוחלט לפירוק אלון מורה בתוך שלושים יום והח- זרת כל האדמות המופקעות לבעליהן הערבים.

רצוני לשאול את כבוד השר :

א. האם הורה כבר כבוד השר להפסיק כל עבודה נוספת במקום ?

ב. האם יש בדעת השר להתחיל בצעדי חסכון מש- מעותיים בכל הנוגע לפיתוח התנחלויות אחרות שגורלן עשוי להיות כגורל אלון מורה ?

הדין-וחשבון המעניין והמקיף מצביע על מצב של- ביובים מסכנים באופן מוחשי את טיב המים ואיכותם. כבר עתה מוורמים כל שנה כ-10 מיליון ממ"ק של מי ביוב לתוך אגם הכינרת המספק כ-40% מתצרוכת המים של המדינה. בשלב חזוי תגיע כמות מי הביוב המוורמים לכינרת ל-15 מיליון ממ"ק לשנה או ל-44,000 ממ"ק ליממה. תיאור מצבן של 105 מערכות הביוב שחייבות היו להיות בפעולה הינו עגום ביותר: רק 10 מערכות מופעלות ומוחזקות כראוי. בפרק ההמלצות מפורטים האמצעים שבהם יש להשתמש ללא דיחוי כדי לשפר את המצב וכן הצורך בכינון שתי רשויות: האחת להח- זקה ותפעול והשנייה לפיקוח. מחברי הדין-וחשבון גם מפרטים את ההון הדרוש להשקעות באיסוף וטיהור מי הביוב ועלי לציין כי באופן יחסי לחיוניות קיום האגם כשמימיו טהורים אין מדובר בסכומים גדולים.

יואיל השר להשיב לי :

מה עושים משרדו ונציב המים למען יישום תוצאות המחקר החשוב הנ"ל ?

שר-החקלאות א. שרון :

נציבות המים נוקטת פעולה מרחיקת לכת האמורה להתבצע החל משנת התקציב הבאה: תפיסת כל זרימות הביוב הגולשות מן הגליל ובקעת החולה אל הכינרת במאגר גדול, מאגר עינן, לשם שימוש חוזר. פעולה זו תפתור באופן מקיף וכולל את בעיית זיהום הכינרת על- ידי שפכים.

4629. עובדים חדשים במשרד החקלאות

חבר הכנסת א. רובינשטיין שאל את שר החקלאות ביום י"ז בחשוון תש"ם (7 בנובמבר 1979) :

1. כמה עובדים נוספו למשרדך, בכל שלוחותיו, מאז כניסתך לתפקיד ועד היום ?

2. כמה מהם תברים במרכז, במועצה או בהנהלה של מפלגתך או בכל גוף אחר מגופיה ?

3. מה הם התפקידים שממלא כל אחד מן העובדים הנזכרים בשאלה 2 ?

תשובת שר-החקלאות א. שרון :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במסגרת משרד החקלאות ירדה מצבת התקנים משנת התקציב 1977/78 עד לשנת התקציב 1979/80 ועד בכלל ב-197 משרות תקן.

2-3. הודעתי בעבר ואני שב ומודיע גם היום שקבלת תפקיד במשרדי היא על-פי כישורי האיש ולא על-פי ייחוסו המפלגתי. לדאבוני, במשך 30 שנה, לא שיקולים אלו קבעו מי יעבוד במשרדי הממשלה. עם כל הכבוד לחבר הכנסת הנכבד זו איננה שאלה בתום לב והייתי מציע להפנותה לשלטון הקודם. בידיהם ודאי תמ- צא רשימת או מעקב כמה חברי מרכז הוחדרו למש- רדים השונים. בידי אין רשימות כאלה.

4630. מצב המתיישבים באזור הגליל התחתון

חבר הכנסת מ. עמאר שאל את שר התקשורת ביום י"ז בחשוון תש"ם (7 בנובמבר 1979) :

לפי דבר. של מר בני גורפינקל, יושב-ראש המו-

יהודים לבין בדואים: בדואי נדרש לשלם 20 אלף לירות בעד מגרש, ויהודי — מיליון ומאתיים אלף לירות בתוך ספת 500 אלף לירות בעד פיתוח, ס"ה — 1,700,000 ל"ר.

שר-החקלאות א. שרון :

א. כן.

ב. לא.

שאלותי לכבוד השר :

היו"ר ש. ארבל-אלמזולי :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת אורי אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

כבוד השר, ראינו אתמול בטלוויזיה את כבוד השר משתתף בהכנות להקמת ההתנחלות החדשה בג'בל כביר. קראנו היום בעתון שאין זה בטוח שמתנחלי אלון מורה מוכנים להתפנות ולעבור לשם. האם לאור זאת — ובהמשך לשאלה מס' 2 בשאלתה — מתכוון כבוד השר להמשיך בהכנות להתנחלות בג'בל כביר ?

רב שילנסקי (הליכוד) :

יש הרבה אנשים המוכנים להתנחל שם, חבר-הכנסת אבנרי.

שר-החקלאות א. שרון :

כבר מזמן למדתי שאין להתייחס באמון לדברים המתפרסמים בכלי התקשורת. לא כל דבר המתפרסם בכלי התקשורת — אם זה ראיון, טלוויזיה, עתונות יומית או שבועונים — ניתן להסתמך עליו כאילו הוא בבחינת האמת.

משה עמאר (המערך) :

אלא אם זה — — —

שר-החקלאות א. שרון :

אשר למחצית השנייה של שאלתו של חבר-הכנסת אבנרי, אני שמח לבשר לממשלה ולכנסת — לממשלה כבר בישרתי — שהעבודות יימשכו ובהר כביר תוקם עיר יהודית גדולה, פורחת, שתתרום את תרומתה הן לבטחונה של ישראל והן לשלום שלעשותו הצלחנו אני ולא אלה שכל-כך הרבו לדבר עליו.

משה שחל (המערך) :

מגדלים באוויר.

רב שילנסקי (הליכוד) :

תחזקנה ידיך בעבודה זו.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולי :

שר החקלאות ישיב על שאלתה מס' 4633 של חבר-הכנסת שילנסקי.

שר-החקלאות א. שרון :

האם אני יכול להוסיף משפט אחד לשאלתה הקודמת ?

היו"ר ש. ארבל-אלמזולי :

אני מציעה לעבור לשאלתה שכבר ציינתי את מס' פרה.

4633. תנאים שונים ליהודים ולכרדים

לרכישת מגרשים

חבר הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החקלאות ביום י"ז

בחשון תש"ם (7 בנובמבר 1979) :

נמסר לי כי בעומר שעליד באר-שבע נמכרים על-די המדינה מגרשים לבנייה עצמית בתנאים המפלים בין

1. האם הנתונים דלעיל הם נכונים ?

2. מה סיבה של הפליית היהודים לרעה ?

שר-החקלאות א. שרון :

1. מחירי הקרקע הן בעומר והן בעיירות הבדואים נקבעים על-ידי השמאי הממשלתי בהתאם לשיקוליו המקצועיים בלבד. מחירו של מגרש בגודל של דונאם אחד נקבע לאחרונה לסך של מיליון לירות. מזה משלם החוכר 60 אחוז בלבד, דהיינו סך של 600 אלף לירות כדמי הכירה ראשוניים. מחיר דונאם אחד בעיירה הבדואית רהט נקבע ל-80 אלף לירות ובעיירה לגיה, שטרם פותחה, לסך של 20 אלף לירות.

2. המדיניות ודרכי ביצועה, לגבי המגזר הבדואי, נקבעות באופן שוטף על-ידי ועדת הבדואים העליונה בראשותו של יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים. ריכוז הבדואים בעיירות, ובכלל זה סיבסוד פיתוח הקרקע, נקבע כמדיניות מוצהרת על-ידי הוועדה. אנו בודקים עכ"ש את הנושא. ברור לי לחלוטין שאם ברצוננו להגביר את האחידה היהודית בנגב ולחזק את ההתיישבות היהודית בו יש לסטות מן הנוהג הזה ואין להפלות בין יהודים לערבים. אין כל סיבה לאפליה לרעה של הסך טור היהודי בהשוואה לסקטור הערבי. אינני מתייחס למקרה של עומר אלא אני מתייחס למקומות נוספים שיהיו מגדירים כישובים קהילתיים או עיירות יהודיות נוספות שאנו מתכננים עכשיו, האחת ליד קיבוץ להב ואחת ליד צומת כביש באר-שבע-הברון-ערד. שם ייקבעו מחירים אחרים כדי להמריץ מתיישבים יהודים להתיישב במקום.

4634. התיישבות יהודית בעומר ב'

חבר הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החקלאות ביום י"ז בחשון תש"ם (7 בנובמבר 1979) :

לאורך הגבול שהיה קיים לפני מלחמת ששת הימים מוקמים עתה שבעה ישובים: רהט, לגיה, כספה, תל שבע, חורה, שגב-שלום, וישוב נוסף שהוא בשלבי תכנון (תל שבע ורהט קיימים כבר). המדינה מוכרת מגרשים במקומות הנ"ל במחיר של 20 אלף לירות הדונאם ונמסר לי כי פיתוח בלבד עולה למדינה שם כחצי מיליון לירות למגרש. כן מקבל כל מתיישב הלוואה של מאה אלף ל"ר רות לצרכי בנייה וזאת בתנאים מועדפים. נמסר לי כי משרד כבודו מקפיד על כך שכישובים האלו יתיישבו בדואים בלבד ושאר יהודי לא יתיישב בהם. בעומר הסמוכה לאזור הנ"ל יש דרישה גדולה של יהודים להתישב. ראש מועצתה הנמרץ והמסור של עומר, שהפך את הישוב משממה לגן פורה, הגה ויום רעיון של הקמת עומר ב'. 150 אורחים נרשמו כבר לתכנית זו ורבים אחרים רוצים להצטרף.

שאלותי לכבוד השר :

1. מהי סיבת האפליה לרעה לגבי יהודים בכך שלא נותנים להם להתיישב באף אחד מאותם ישובים ?

120 מטרים מרובעים ברוטו ללא תוספת תשלום לכל אורה. בכך נפתר נושא שהיווה מקור ללחץ מתמיד בין האזרח למינהל.

4636. מצבו של מושב ירדנה

חבר הכנסת י. זכאי שאל את שר החקלאות ביום י"ז בחשוון תש"ם (7 בנובמבר 1979):

מושב ירדנה פנה בכתב למשרד ולמחלקה להת-יישובות של הסוכנות בקריאת הצלה שכן מצבו הכספי הידרדר לחוב של 10 מיליון לירות לבנקים ולמוסדות ועליו לשלם בנוסף לכך גם 100% ריבית. החוב הזה הצ-טבר כתוצאה מאי-מימון בהשקעות מאושרות שמשרד טרם השלים בהן את חלקו (70%) על-פי העלות. המחלקה להתיישבות של הסוכנות לא השלימה את המימון העצמי לחברים והמושב כותב כי כל מוסדותיו נסגרו וכי כל השירותים הופסקו.

אבקשך להשיב לי:

1. האם המצב, כפי שמתאר אותו המושב, נבדק על-ידיכם ומהי תוצאת הבדיקה?

2. מתי ישלם משרד את המימון וידאג לכך כי יושלם המימון גם על-ידי הסוכנות?

שר-החקלאות א. שרון:

האינפורמציה אינה מדויקת. ב-12 באוקטובר 1977 סוכם במשרדנו בפגישה משותפת עם המחלקה להתייש-בות, כי משרד החקלאות ישלם את המימון להשקעות המאושרות עד 70% מהעלות הריאלית ואילו המחלקה להתיישבות תסיף 20% כך שהמימון העצמי לא יעלה על 10%. סיכום זה בוצע. מצבו הקשה של הישוב נובע משני גורמים: א. הישוב השקיע שלא על-פי הסיכום אלא הרבה מעבר לכך ובמקום להקים מבני רשת וזולים יחסית כפי שהוחלט הוקמו חממות יקרות, עובדה שהביאה ליצי-רת פער מימון; ב. כספים המאומרים להתקבל מהסוכנות היהודית לפדיון השקעות שונות מעוכבים כי המתיישבים מסרבים לחתום על חוזה ההתיישבות ובכך גורמים לעצמם קשיים כספיים מיותרים.

היריח ש. ארבל-אלמזלינו:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת זכאי.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני השר, היות שאני מכיר קצת את המצב בנושא אני רוצה לומר שהאינפורמציה שנמסרה לך לצערי הרב אינה נכונה. האם מוכן כבוד השר למסור את העניין לבדיקה מחודשת?

שר-החקלאות א. שרון:

אענה על כך בשני חלקים: א. למיטב ידיעתי נמסרה לי אינפורמציה נכונה; ב. גם כשנמסרת אינפורמציה נכונה אפשר לבדוק פעם נוספת ואני אבדוק זאת פעם נוספת.

4637. הקמת לולים ביישובי יהודה ושומרון

חבר הכנסת י. זכאי שאל את שר החקלאות ביום י"ז בחשוון תש"ם (7 בנובמבר 1979):

נדוע לי כי בסוכנות היהודית הוחלט להקים לולים לגידול פטמים ביישובים הקהילתיים ביהודה ושומרון.

2. האם נכון הוא שהמדינה משקיעה חצי מיליון לירות בפיתוח כל מגרש ביישובים המצויינים לעיל, ואם לאו — מהו הסכום?

3. מהי הסיבה שטרם אושרה הקמת עומר ב' אף שכולנו מעוניינים בפיוור האוכלוסייה, אף שמוצע לה-קימה ללא כל עזרה ממשלתית (פרט לכביש גישה עד ליישוב, צינור מים ועמוד חשמל עד ליישוב) ואף שכל המועמדים להתיישבות בעומר ב' הם יוצאי צבא?

שר-החקלאות א. שרון:

1. המדיניות לגבי המגור הבדואי ודרכי ביצועה נקבעות באופן שוטף על-ידי ועדת הבדואים העליונה בראשותו של יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים. ריכוז הבדואים בעיירות, ובכלל זה סיבסוד פיתוח הקרקע, נק-בע כמדיניות מוצהרת על-ידי הוועדה.

2. פיתוח הקרקע מתבצע באחריות משרד הבינוי והשיכון המקבל לשם כך תקציב מיוחד. את השאלה יש להפנות לשר הבינוי והשיכון.

3. הקמת ישוב או שכונת מגורים מחייבת הליכים סטטוטוריים. איתור שכונה נוספת, עומר ב', כלול בתכניות המינהל והצעת האיתור הוגשה לאישור עקרוני של הוועדה המחוזית לתכנון ובנייה במחוז הדרום. ביי-נתים אני יכול לבשר לך שהאישור ניתן. נושא זה יובא לאישור ועדת השרים להתיישבות ואני יכול לומר לך שזה יקרה ביישיבה הבאה בשבוע הבא.

4635. סדרים לקויים במשרדי מינהל

מקרקעי ישראל

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החקלאות ביום י"ז בחשוון (7 בנובמבר 1979):

בבטאון "הידיד" של לשכת עורכי-הדין, ועד מחוז תל-אביב—יפו גליון מ' 38, התפרסמה הכתבה (שצורפה) על סדרים לקויים במשרדי מינהל מקרקעי ישראל.

שאלתי לכבוד השר:

1. האם הנאמר בכתבה הוא נכון?

2. מה יעשה כבודו בנדון?

שר-החקלאות א. שרון:

מינהל מקרקעי ישראל, מחוז תל אביב והמרכז, מטפל באוכלוסייה של יותר ממיליון וחצי אזרחים במגבלות חמורות של כוח אדם ובתנאים פיסיים קשים הן לאזרחים והן לפקידים. כדי לייעל את העבודה הוחלט על פיצול המחוז לשניים: מחוז תל-אביב ומחוז המרכז. עם הפיצול ישתפר הטיפול וזה יורגש כבר בתחילת ינואר 1980. גם לפני ההחלטה על הפיצול עשה מינהל מקרקעי ישראל רבות לייעול הטיפול באזרח וזאת בדרכים האלה: 1. פיר-סום חוברות "דמי הסכמה"; 2. אפשרות להסדר העברת זכויות באמצעות הסדר; 3. עריכת טבלאות של ערכי קרקע ממוחשבים שבעזרתן ניתן לקצר את תהליך הטיפול בתוספות בנייה; 4. סיום מיבצע מיכון תיקים במחוז תל-אביב; 5. הפעלת נוהלי עבודה חדשים המקצרים את תהליכי הטיפול באזרח; 6. הפעלת קודד בכיר הממונה על טיפול בתלונות האזרחים במחוז תל-אביב; 7. הנהגת רפורמה בעניין פטור מדמי הסכמה לזכאים ללא צורך ביי-ועדות או דיונים ממושכים; 8. איפשר בניית תוספות עד

אלפים טונה בשר פטמים הנמצאים היום במחסני הקירור ואין יכולת לשווקם. אילו הייתם עומדים לימיני כשאני עמדי במאבק נגד ייבוא הבשר הקפוא ומכירתו כאן במחיר הנמוך מעלות קנייתו לא היינו מוציאים 450 מיליון לירות שבהם סיבסדנו את עושי הסטייקים בארץ והיינו מונעים את השטפון של אלפי טונות של בשר קפוא שנרכש בשלוש השנים האחרונות, ושלפי מיטב ידיעתי, חרף כל המאמצים שאנחנו עושים היום עם האוצר, עדיין יש למעלה מ-2,000 טונה בדרך ארצה. לצערי לא עמדתם לימיני במאבק הזה אז.

משה שמיר (התחיה)—בנא"י :
מי זה אתם ? למי אתה מתכוון ?

שרי-החקלאות א. שרון :
אענה לך בדיוק. אני שמח שהתעוררת בנושא החקלאות.

היו"ר ש. ארבל—אלמוזלינו :
אני רוצה לומר לשר החקלאות שעל-פי התקנון גם תשובת השר לשאלתה צריכה להיות קצרה, ותשובה לשאלה נוספת — על אחת כמה וכמה.

שרי-החקלאות א. שרון :
מה שאומרת היושבת-ראש הוא בעיני הדבר החשוב ביותר. יחד עם זה, מאחר שאנחנו עוסקים בנושא שהוא היום נושא ציבורי ממדרגה ראשונה ושבו אני שומע כל מלת ביקורת אפשרית וללא הרף מוטב להבהיר את הדברים הן לתבירי הכנסת והן לציבור, וזכותם של חברי הכנסת לדעת.

היו"ר ש. ארבל—אלמוזלינו :
אנחנו עוסקים בתשובות לשאלות. אם יש לך מה לומר תאמר את הדברים בהודמנות אחרת. תהיה לך היום עוד הודמנות לאמרם.

שרי-החקלאות א. שרון :
אני מקבל את דבריך בנושא זה.

4711. עזרה לחקלאים שנפגעו מהבצורת

חבר-הכנסת ח. מוויס שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בחשוון תש"ס (12 בנובמבר 1979) :

שנה זו היא שנת בצורת והחקלאות, ובמיוחד גיי דולי הזיתים, הטבק והחיטה נפגעת מכך קשות. דבר זה פוגע באופן אנוש בחקלאים הערבים.

הנני שואל את כבוד השר :

1. האם יש למשרד החקלאות תכנית למתן פיצויים לחקלאים שנפגעו מהבצורת שפקדה את ענף הזיתים, ה"טבק והחיטה ומה היא התכנית ?

2. אם אין, האם מוכן כבוד השר לפעול למען מתן הלוואות ועזרה כספית כדי להקל על מצוקתן של משפחות החקלאים שנפגעו מהבצורת ?

היו"ר ש. ארבל—אלמוזלינו :
אני מבקשת את שר החקלאות להשיב לשאלתה מ"ס 4711 של חברי-הכנסת מוויס שאיננו באולם. התשובה תימסר לפרוטוקול.

על-פי ההחלטה יוקם לול משותף באקלים מבוקר לשתי משפחות בהשקעה של 1,250,000 לירות והתשתית (חיבורי חשמל, מים, כבישים) תעלה 750,000 לירות נוספות. משרד מודע למצבו של ענף הפטמים בארץ ולכן שיש עדפי ייצור בו ושכל הגדלה בענף תכה מכת מוות מתי יישיבים רבים בישובי ההר המבוססים מבחינה כלכלית על ענף זה.

אבקשך להשיב לי :

1. האם ההחלטה הנ"ל התקבלה בידיעתו של כבוד השר ?

2. האם ישתמש השר בסמכות התיכנונית ובאחריותו על מיכסות הייצור ויורה לבטל החלטה זו ?

3. מה יש בדעת השר לעשות בנדון ?

שרי-החקלאות א. שרון :

1. התשובה חיובית.

2. בהתלט לא.

3. בדעתי לפעול כפי שפעלו בעניין זה משרד החקלאות ותנועות ההתיישבות שידעו תמיד לקלוט מתי יישיבים חדשים ולאפשר להם להשתלב במעגל הייצור. כך היה כשנקלטו יישובי ההר שחברי-הכנסת זכאי הוא חבר באחד מהם. יצרני הכינים בשפלה הפרישו אחוזים ניכרים ממיכסותיהם לטובת ההר.

היו"ר ש. ארבל—אלמוזלינו :
שאלה נוספת לחברי-הכנסת יחזקאל זכאי.

יחזקאל זכאי (המערך) :
בתשובה לשאלה 1 אתה אומר שההחלטה היא בידי עתך והיא נכונה. מה יעשו בייצור שיהיה באותם לולים ביישובי יהודה ושומרון כשאנחנו נמצאים היום עם עדפי ייצור של כ-15—20 אלף טונה פטמים ? אם ייתנו ליישובים קהילתיים ביהודה ושומרון האם אינך סבור שזה יבוא עליהם שובי החר ?

שרי-החקלאות א. שרון :

חברי-הכנסת זכאי יודע טוב מאוד, ואין לזה קשר למצב החמור שהחקלאות נקלעה לתוכו, שבמשך השנה תיים האחרונות הושקעו בישובי ההר משאבים בהיקפים שלא הושקעו בדומה להם במשך 25 שנה. אין לנו שום כוונה לפגוע בישובי ההר, להיפך. מי שמנהל את המאבק לטובתם של יישובי ההר ללא כל סיוע דווקא מצד אנשיך אתה, חברי-הכנסת זכאי, זה אני. מי שעומד מול הלחצים הנוראים של מגדלי העופות היום בשפלה החוף, שזאת פרנסתם היחידה של אלפים מהם, זה לא אתה ולא המוסדות שאתה חבר בהם אלא אני. אי לואת אתה יכול להיות סמוך ובטוח שהתכנית הזאת לא נועדה לפגוע בישובי ההר. להיפך. יישובי ההר מבחינה זאת ממלאים תפקיד לאומי בדיוק כמו היישובים האלה. כי הרי לא הקמנו את יישובי ההר רק משום שחיפשנו מקום לייצר פטמים או ביצים. גם את היישובים בשומרון וביהודה הקמנו לא לשם כך. הקמנו את היישובים האלה הן בהר והן שם מסיבות לאומיות בטחוניות עליונות. וכמו ש'אנחנו מסייעים להם אנחנו מסייעים גם כאן.

אני רוצה לומר עוד משפט אחד על חרדתך הרבה לנושא עודף הבשר, על אותם אלפי טונה למעלה מ-10

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מבקש לקרוא את התשובה.

יחזקאל זכאי (המערך):
זו בדיוק הכוונה.

שר-החקלאות א. שרון:

אמנם ירדו גשמי ברכה ואנו מצפים לגשמי ברכה נוספים אבל השאילתה היא שאילתה ואני רוצה להשיב עליה: אנו מודעים לבעיית הכצורת ופועלים בתיאום עם משרד האוצר במגמה להקים קרן משותפת למגדלים ולממשלה אשר באמצעותה ניתן יהיה לסייע לחקלאים הערבים בגין נוקי בצורת של השנה הנוכחית ובפני נזק קים דומים בעתיד. הדיון המשותף יסכם בתוך החודש הנוכחי.

4723. מצב המשקים החלשים בעקבות שינוי תנאי האשראי על-ידי "מקורות"

חבר-הכנסת י. זכאי שאל את שר החקלאות ביום כ"ד בחשוון תש"ס (14 בנובמבר 1979):

אגודות המים המאגדות בתוכן את מושבי ההתיישבות הצעירה קובלות קשה על שינוי תנאי האשראי שנו"תנת חברת "מקורות" להתיישבות ולצרכי החקלאות. אש-ראי זה מעמיד את המושבים החלשים והלא מבוססים במצב קשה ביותר.

אבקש להשיב לי:

1. האם מודע כבוד השר למצב שנוצר?
2. האם מוכן כבוד השר לשקול מחדש מתן תנאים מועדפים ליושבים חלשים על חשבון יושבים מבוססים?
3. מה יש בדעת השר לעשות בנדון?

שר-החקלאות א. שרון:

המצב שנוצר הוא תוצאה של הרעה משמעותית בתנאי האשראי של חברת החשמל לחברת "מקורות", זאת כאשר החשמל מהווה כ-60% מהוצאותיה (מדצמבר 1978 הורד האשראי מ-52 יום ל-20 יום). בזמנו הוסכם בין "מקורות" ובין המרכז החקלאי כי תנאי האשראי ירדו באופן הדרגתי עד תקופת הקיץ, מ-105 ל-90 יום. אגודות המים לא עמדו בסיכום זה.

אין אנו מעמידים אשראי מיוחד למים או להוצאה משקית אחרת. לכל משק מערכת האשראי שלו ועליו לכלכל את צעדיו בהתאם להוצאותיו ולעקומת הכנסותיו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת זכאי.

יחזקאל זכאי (המערך):

אדוני השר, חברת "מקורות" נותנת אשראי לצרכני מים. עם היכנסך לתפקידך קבעת סיסמה: פני המשרד לחלש. מדוע אתה מחלק לחזק ולחלש באופן שווה את המעט שיש לך? חברת "מקורות" קבעה סכום מסויים לאשראי למים והוא ניתן באופן שווה לכל החקלאים, לחזקים ולחלשים. האם במצוקת האשראי הקיימת היום אינך סבור שמשרד החקלאות צריך לחלק את המעט שיש לו בהתאם לצרכים ולא באופן שווה לכולם?

שר-החקלאות א. שרון:

האם אתה מציע שאנחנו נפתח היום במערכת כזאת ש"מקורות" תיתן ליושב חלש אשראי לזמן ארוך יותר ולישוב חזק — לזמן יותר קצר?

שר-החקלאות א. שרון:

הדבר חייב להיעשות בתיאום עם התנועות ההתיישבותיות. אנחנו הרי לא גובל להרים את המסך מעל כל אגודה ואגודה, מעל כל ישוב וכל משק כדי לקבוע באופן שרירותי למי נותנים יותר ולמי נותנים פחות. תקום פה צעקה שלא היתה דוקממה ואתה תהיה בין הראשונים שיצעקו, אולי בצדק. אם האירגונים החקלאיים השונים יגיעו להסכמה ביניהם בנושא הזה ויציעו הצעה, ובכלל זה רשימה של ישובים לפי מצבם ושווה יהיה דבר מוסכם, אני בהחלט מוכן לבדוק זאת. האם אתה רוצה שאנחנו נקבע היום באופן שרירותי שיושב פלוני יקבל רשמית כך וכך? את זה אתה תובע מאתנו?

יחזקאל זכאי (המערך):

על-פי מינהל התיכנון החקלאי.

שר-החקלאות א. שרון:

חבר-הכנסת זכאי, אתה הלוא מכיר היטב איך אנחנו עובדים. אין שום בעיה בנושא זה אם תבואו בהצעה. כשדנו בעניין של מי הפלחה, כשהיתה סכנת בצורת, היה הטיפול בתיאום בין כל הגורמים השונים והתנועות השונות. אנא, הצע לנו הצעה ואני מבטיח שהיא תיבחן. אם אמנם הגיעו להסכמה כי לא נוכל לעמוד בפני תביעה של אפליה, אנא עשו זאת ואני מבטיח לך לבדוק זאת מייד.

יחזקאל זכאי (המערך):

ברשותך היושבת-ראש, אני מבקש שתאפשר לי לשאול עוד שאלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני-אפשר. התקנון קובע שאלה אחת נוספת ואני-אפשר לחרוג. הדושיה כבר היה במקום שאלה שנייה נוספת.

4791. חוק המרעצות החקלאיות

חבר-הכנסת ע. הדר (הורביץ) שאל את שר החקלאות ביום ז' בכסלו תש"ס (27 בנובמבר 1979):

אבקש מכבוד השר להשיב לי:

מדוע אין השר מביא לאישור הכנסת את חוק המרעצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח 1978, המופיע מזה זמן רב בסדר-היום של הכנסת?

שר-החקלאות א. שרון:

נוסח הצעת החוק אשר אליו מתייחס חבר-הכנסת עמוס הדר פורסם כהצעת חוק מס' 1310 מיום 19 באוקטובר 1977. נוסח זה אינו מובא לדיון לפני הכנסת כיוון שגובה הקנסות הנקובים בהצעת החוק נמוך ואינו מציאותי. תי. עובדה הצעת תזכיר, הצעת חוק חדשה, שבה נקבעו קנסות גבוהים המתאימים למציאות הכלכלית של היום. בימים אלה תפורסם הצעת החוק על-ידי משרד המשפטים ותוגש על שולחן הכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

כבר הונחה. אני מודה לשר-החקלאות על התשובות.

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

(שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' 2), תש"ם—
1979; 2. חוק בית-הדין לעבודה (תיקון מס' 9), תש"ם—
1979, מטעם חברת-הכנסת משה עמאר.

כן הונחו: 1. צו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 22), תש"ם—1979; 2. צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 66), תש"ם—1979; 3. צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 73), תש"ם—1979; 4. צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 75), תש"ם—1979.

ג. הצעות לסדר-היום

1. הגשמת פרוייקט שיקום השכונות נוכח הצעדים הכלכליים החדשים

הכול איפוא היה מוכן ומוזמן והשיירה יכלה לצאת לדרך. עתה, כתום שנתיים וחצי, מתברר שהתקוות שהי פית ראש הממשלה בקרב תושבי השכונות היו לפחות מוקדמות מדי ושהמשימה הולכת ונשחקת בין המוסדות והגופים השונים שנרתמו למיבצע. מה שנעשה עד כה הוא מעט מדי בשם לב לצרכים ולהתחייבות שיש להשיג לים את המשימה תוך חמש שנים. מתברר שהרבה רצון טוב מתנפץ אל מובח הביורוקרטיה וחוסר התיאום הבין-מוסדי וזאת מחמת חוסר הבנה לנושא.

שר-הבינוי והשיכון דוד לוי, אשר חרף הפופולאריות שלו בתנועתו לא הצליח עד עתה לרשום הישגים כלשהם לא בתחום הקליטה ולא בפתרון מצוקת הדיר, מנסה להפיק הון פוליטי מיריבי מפרוייקט השיקום על משאביו הגדולים. משרד השיכון מנסה להיות הכוח ה"מוביל והקובע" ולהעמיד את שותפיו לפרוייקט — ה"סוכנות היהודית, הרשויות המקומיות, משרד החינוך והתרבות ומשרד הבריאות — בקרן זוית. והרי ברור ששיקום פסי ללא התייחסות לבעיות החברתיות והחינוכיות של אוכלוסיית השכונות לא יקלע למטרה.

הסוכנות היהודית וקרן היסוד לא הבינו אל נכון חלקן באתגר ובמקום להעביר את המסר של מצוקת השכונות בישראל לקהילות היהודיות בעולם תוך דרישה למעורבות מצדן בנעשה ובבולתי-נעשה בשכונות הפכו את נושא האימוץ למגבית "שנור" חדשה. מתברר שלא היטיבו "למכור" את מצוקת השכונות לאלה שאמורים להשתתף במאמץ חיסול המצוקה. הסיוור שנערך לנציגים מחוץ-לארץ בשכונות מצוקה בירושלים כלל לא שיכנע אותם. הם מכירים מה זה "סלאמס" בארצותיהם וזה רחוק מהתמונה המוכרת להם. מוכן שהגת הבעיה לקחה בחסר כי נעדר ממנה ההיבט החברתי של המצוקה בתנאים הספציפיים של מדינת ישראל. גם פרשת האימוץ מראה שהדברים נעשים ללא גישה מעמיקה. מישור בסוכנות מחליט שקהילה פלוגית תאמץ שכונה אלמונית וזאת ללא הכנת השכונה עצמה. נעדר האלמנט של ההדדיות. או שמא באמת סבורים בסוכנות שכל האימוץ פירושו מימון ומימון בלבד?

זאת ועוד: מי בדיוק קובע ולפי אילו קריטריונים מחליטים איו מן השכונות יש לשקם תחילה? מבקר המדינה אומר בדין-וחשבון שלו לשנת 1978: "לא נמ" צאו קריטריונים או הנמקות שיממשו את הוועדה באישור השכונות לשיקום; לא התתפנו בה נציגים של הרשויות המקומיות, שבהן הוצע לבצע פעולות שיקום; ואף לא

היו"ר ש. ארבל-אלמוליני:

נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

משנה למזכיר הכנסת ש. יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הוגש היום על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה:

1. מטעם הממשלה: א. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון מס' 2), תש"ם—1979, ב. חוק הנוער

היו"ר ש. ארבל-אלמוליני:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף ג' בסדר-היום: הצעות לסדר-היום והצעות חוק. הצעה ראשונה, הצעה לסדר-היום מס' 3682, הגשמת פרוייקט שיקום השכונות נוכח הצעדים הכלכליים החדשים, הצעתו של חברת הכנסת נפתלי פדר. רשות הדיבור לחברת-הכנסת פדר, להנמקת הצעתו.

נפתלי פדר (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן ראש הממשלה, אני מברך אותך להחלמתך ומאחל לך בריאות טובה.

ביוני 1977 הכריז ראש הממשלה על כוונתו להעמיד את תכנית שיקום שכונות המצוקה בעדיפות ראשונה בסולם העדיפויות הלאומיות כמשימה דחופה שאינה סובלת דיחוי. מרבגין הודיע אז שירתום את יהדות התפוצות לאתגר זה וקבע שתוך חמש שנים תושלם הגשמת המשימה. מטרת התכנית היא לפתור את בעייתן של 45 אלף משפחות המונות כ-300 אלף נפשות. ההוצאה הכוללת אמורה להגיע למיליארד ו-200 אלף דולרים לערך. המחצית תכוסה על-ידי תרומות של יהדות העיר, להמחצית השנית תתקצב על-ידי ממשלת ישראל. אמנם שיקום השכונות לא החל עם עלייתו של ה"ליכוד לשלטון". כבר בשנת 1963 אושר חוק השיקום העירוני הראשון ומאז נעשו פעולות ממשיות ורציניות לדי-לול הצפיפות ושיפור תנאי הדיר בשכונות המצוקה אך אליבא דאמת לא נחבשה תכנית מקיפה וכוללנית לשיקום פסי וחברתי.

ממשלת הליכוד שעלתה לשלטון כשהיא נישאת על כתפיהם של אנשי השכונות הממורמרת התחייבה לפתור את השטר ועוררה תקוות ורודות שאין בכוחה לממש. בתחילת 1978 התליטה ועדת השרים לענייני חברה ורווחה, בראשותו של סגן ראש הממשלה פרוץ' ידן, להקים צוות היגוי ארצי ובין-משרדי שילמד את הצרכים, הבעיות והפתרונות והוקמה ועדה משותפת לממשלה ול-הסתדרות הציונית לתיאום המדיניות הכללית בנושא. במאי 1978 הציג השר גדעון פת מעל דוכן הכנסת את תכנית השיקום. עצרת הסוכנות היהודית אישרה את התכנית. המגבית היהודית הסכימה לאפשר איסוף כספים למטרה זו וצירי הסוכנות היהודית שהתכנסו בירושלים ביוני 1978 התחייבו לאסוף 600 מליון דולר תוך חמש שנים.

חזות קשה למשק המדינה. הוא מבטיח לחתוך בבשר החי ובמקום להתחיל את המלחמה בהון שנאגר ברווחי הספסרות עלידי העלמת מס, בהון השחור שנצטבר, הוא מסתער בתנופה על החלב, הביצה והלחם ומעלה אותם כקרבן ראשון. שר האוצר מר הרוביץ נקט בזמנו עמדה בלתי מתפשרת לגבי הסכם השלום עם מצרים וחזר עתה לממשלה כדי לחזק את המגמה ה"נצית". הוא מבקש לי- השקיע עשרות מיליארדים בהתנחלויות סרק בקרב הישוב הערבי הצפוף בשומרון.

אינני נכנס עתה לויכוח האם הצעדים שנקטו הם יעילים, האם ירבו ייצור ויצירה בישראל או שמא ירבו מוכסלים ונתמכי סעד. האם הצעדים שנקטו הם צודקים או שמא הם מגבירים את הקיטוב בחברה הישראלית? לי ברור כי המדיניות של הליכוד היא אנטי-סוציאלית ומחשלת אויבים לכיסופינו הדמוקראטיים והסוציאליים. אולם מה שאני רוצה לשאול בהקשר זה הוא: האם מדיניות זו אינה בבחינת מכת מוות לתכנית שיקום השכונות? את השיעור הראשון למדנו בעת אישור שלושים המשרות למנהלי הפרויקטים של שיקום שכונות כאשר שר האוצר שם את הוויטו שלו ועיכב את האישור. האם שר האוצר איננו מגיף את "חרב דמוקסל" על תכנית השיקום? מישוה הוהיר פעם — נדמה לי שהוא היה אחד מראשי העדה הספרדית בישראל — "פסטיבל שלום" עלול לדחות את ספתון שיקום השכונות. עתה "פסטיבל הקיצוצים" מאיים עליו. ראש הממשלה מר בגין איננו מחמיץ שום הזדמנות כדי לבשר שאכן הישועה קרובה והתכנית הימ-רגית של שיקום השכונות מתממשת והולכת. אך צודק יותר פרסם שמשוני המרכז את התכנית אשר אמר לא מכבר בבית אגרון בירושלים: "תכנית שיקום שכונות המצוקה, מדברים עליה יותר מאשר עושים למענה".

שנתנים וחצי חלפו, החול שבשעון אוול. עדיין קיימים סיכויים להצלחה בתנאי שהמאמצים המושקעים לא יצטמצמו לפעולות חירום בלתי מתואמות ושהתכנית כולה לא תטבע בדינו ועדות ותת-יעדות, העיקר — שהאוצר ישחרר את האמצעים הדרושים להגשמתה. הנושא הוא בעל חשיבות עליונה למצבה החברתי של המדינה והכנסת מצווה להקדיש לו דיון בהקדם.

היח"ר ש. ארכילי-אלמוליון:

רשות הדיבור לסגן ראש הממשלה, לדברי תשובה.

סגן ראש הממשלה י. ידן:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח שביום הראשון לחירוש פעילותי בכנסת לאחר תקופת היעדרות מחמת מחלה אני נדרש דווקא לנושא הזה של שיקום השכונות. אמנם ביקשתי מחברת-הכנסת פדר לדחות את העלאת הנושא לשבוע-שבועיים —

נפתלי פדר (המערך):

דחיתי לשבועיים.

סגן ראש הממשלה י. ידן:

ביקשתי דחייה נוספת כי למעשה השבוע הזה הוא השבוע הראשון שבו קיבלתי רשות מרפאי לצאת ול- התחיל לפעול ויש לי עוד הרבה מה לעשות כדי לתת לך תשובה מלאה וכנה על חלק מהבעיות שהעלית. אבל היות שהנושא עלה אני חייב להשיב וקודם כול על לומר, עם כל הכבוד, שחלק מהעובדות וחלק מהדברים שאתה ציינת הם אנאכרוניסטיים, אם אפשר לומר כך. למשל, ההתבססות שלך על דינוחשבון מבקר המדינה היא

נציג של מרכז השלטון המקומי". והרי מי כמו הרשות המקומית יודע מהן הבעיות המיוחדות של שכונותיה? ואם נציגיה לא שותפו בדיונים שקדמו לביצוע בשטח אומר הדבר דרשני. בהמשך אותו דינוחשבון של מבקר המדינה נאמר שמשרד העבודה והרווחה לא שותף בהיגיון הפרויקטים במסגרת הוועדות המחוזיות של משרד הבי-נוי והשיכון, פרט לשלוש שכונות. אמנם נכון כי למש-רד השיכון יש כל הנתונים והכלים לבניית שיקונים ולשיפוץ בתים אבל אין לו המידע והתחושה לשיקום תברתיקהלית. כך נוצר מצב פאראדוקסאלי שכאשר צריכים כספים בשכונה לצרכי שיקום חברתי אין פו-נים עוד למשרד הרווחה אלא למשרד השיכון. גם למש-רד החינוך והתרבות יש מה לומר ומה לתרום בנושא הזה אולם רישומו של משרד החינוך והתרבות בוועדת ההיגיון העליונה הוא קטן וזעום.

הסוכנות היהודית הקציבה השנה סכום של 60 מיל-יון דולר לשיקום השכונות והממשלה הקציבה סכום מק-ביל. אמנם מוציאים כספים מסויימים פה ושם אבל לכלל ביצוע בהיקף רחב לא הגיעו. ככל שגובר הפיגור בעבו-ר דות השיקום כן הולך ופוחת ערכו של הכסף ומה שיכו-לים לעשות היום קשה יהיה לעשות מחר.

תורמים הבאים לבקר בשכונות שואלים למה הפרו-ייקט אינו מתקדם והמלווים מגמגמים ועונים שהכסף אינו זורם עדיין ב"צינורות המקובלים". אכן, יש תכנ-יות ויש כסף, יש מלל רב ויש מעט מעשה בשטח וההת-מרכוז אצל מאמצים ומאמצים כאחד הולכת וגוברת. תושבי השכונות מאוכזבים, ראשי הערים והרשויות המקומיות מעוצבנים ובינתיים חולף הזמן ואין סימני-התקדמות.

בדינוחשבון על ההתקדמות שהגיש סגן ראש הממ-שלה ב-24 בספטמבר 1979 הוא מצביע על הישג. מהו ההישג? — סוף-סוף התגברו על בעיות התאום העל-יונות שהיו קשות במיוחד, לדבריו. באין הישגים אחרים גם זה הישג.

דוד שטרן (הליכוד):

אין הישג? 54 שכונות זה לא כלום בעיניך?

נפתלי פדר (המערך):

בינתיים הופיעו סימנים של רפיון כמשק אשר גי-כרים זה כמה חודשים ומחריפים בכל חודש. הדברים אמורים לגבי התקופה שקדמה לנקיטת הצעדים הכלכליים החזרשים ואין ספק כי מאז היועמקה התופעה והמגמה הזאת עתידה לגבור בהתמדה. אין חילוקי דעות ביחס לצורך ב-ריסון הפעילות המשקית לשם בלימת האינפלצציה אך ה-שאלה היא באופי האמצעים הננקטים, במהותם הסוציאלית ובהשפעתם המשקית. עם כל ההבנה שאי-אפשר להברי-א את הכלכלה הישראלית או לפחות לעצור את הידרדרותה מבלי שהדבר יהיה כרוך בקשיים, בריסון ובהידוק חגו-רה אין להתעלם מכך שהצעדים של הקאבינט הכלכלי הטילו עול כבד ביותר על שכמה של אותה שכבה המאכ-לסת את שכונת המצוקה. אף לא מדובר רק בהעלאה דראסטי של מצריכים בסיסיים שכבר נתנה אותותיה בירידת הצריכה ושל התחבורה הציבורית שרק בעלי הכנסה צנועה משתמשים בה. מדובר בגל מתמשך של התייקרויות שעדיין רחוק משיאו. אולם גירוע מכול, כבר עתה ברור כי מקומות העבודה הראשונים הפולטים את עובדיהם אינם הישרותים אלא דווקא התעשייה שתושבי השכונות מהווים בה את חלק הארי. שר האוצר מנבא

עים מי קודם ומי אחר כך, איך קובעים בכלל מה לעשות בכל תכנית. לא אגזול את זמנם של חברי הכנסת אבל באותו דין-וחשבון ובדיווחים המשלימים שנתנו לוועדת העבודה והרווחה מסרנו מסמכים מפורטים מאוד. רק להסברת העניין אני רוצה לומר כי קבענו שבכל "שכונה" זאת — וכפי שאמרתי זו יכולה להיות שונה עם 30 אלף איש ושכונה עם 3,000 איש — קום וקם צוות היגוי מקומי בראשותו של ראש העיר, של יושב-ראש המועצה המקומית או נציגם, וזאת התשובה לשאלה ששאלת, היינו שמטבע הדברים הם צריכים לדעת את הדברים יותר טוב. אולם לא הסתפקנו בכך כי מתוך נסיון ראינו שראש עיר עם כל כוונותיו הטובות הוא גם פוליטיקאי כמו כל אחד מאתנו והוא נבחר ולא תמיד הוא מייצג בדיוק את הצרכים של התושבים עצמם בשכונות שונות. לכן קבענו סייג שני, ואמרנו שהוא, כיושב-ראש צוות ההיגוי, יגיש לנו תכנית אבל קבענו מי יהיה צוות ההיגוי. לפי החוק — זו החלטת הממשלה לפחות — צריכים להיות בתוך צוות ההיגוי חוץ מנציגי הממשלה והסוכנות נציגי השכונה עצמה, תושבים הנבחרים עלידי השכונה עצמה, כך שלמעשה התכנית המוגשת אינה — בניגוד למה שאפשר לחשוב — מונחתת מלמעלה כלפי מטה אלא המצב כיום כאשר אני מדבר על 65 שכונות הוא שהתכנית באה מלמטה כלפי מעלה.

אני מציע לחבר-הכנסת פדר להצטרף לסוירים שני קיימים. אחד הדברים המעניינים והחשובים ביותר, ואני הדגשתי את זה, הוא שאם נלך כמעט לכל אחד מ-65 המקומות האלה שהזכרתי נראה שצוותי ההיגוי יושבים פעם בשבוע, פעמים בשבוע, וזה חלוצי חלק בתהליך של שיקום חברתי מדרגה ראשונה. בפעם הראשונה רואים אנו במקומות רבים שהתושבים מרגישים לא רק שהם צריכים לדרוש ושמונחתים עליהם תכנית מלמעלה אלא שהם גם צריכים לקבוע תכנית והם התחילו לראות שמדובר לא רק בזכויות אלא גם בחובות. אתו לכך דוגמה: כאשר התחלנו לעבוד ראינו שאם נפעל בצורה מדעית מסודרת כפי שצריך הרי עד שיסתיים הסקר לגבי כל מקום — שיכון ד' בבאר-שבע, למשל, זה כמעט חצי באר-שבע — עד שיסתיים הסקר המדויק לגבי כל הבעיות החברתיות יעברו שנתיים או שלוש. לכן לפני חצי שנה הוריתי לוועדה המאמתת הבין-משרדית להודיע לכל אחד מהמקומות הללו: עד שתגיש את הצעתך ועד שנאשר את התכנית הכללית הגש לנו מייד דרך צוות ההיגוי את שתי-שבעת הפרויקטים החברתיים הדחופים ביותר שעליהם לית מאן דפליג ואין צורך במחקרים מדעיים וכו'. ואז התחלנו להיכנסים המעניינים ביותר כי כאשר צריך לעשות קאטאלוג מה דרוש למקום אין בעיה; זה אומר שצריך להוסיף מעון יום, כותבים: מעון יום; זה אומר שצריך מועדון לקשישים, כותבים: מועדון לקשישים. כך מתקבל קאטאלוג של מאה עניינים. אבל כאשר אתה בא ואומר להם: תחליטו אתם מה הם שבעת הדברים הדחופים ביותר מתוך מאה העניינים האלה מתחיל הדיון האמיתי ומתחילה המעורבות שלהם.

חבר-הכנסת פדר תיאר בצורה מאקאברית את חוסר התיאום, כביכול, אבל אני יכול לומר לכם עכשיו שבחור דשים האחרונים יש תיאום ויש הארמוניה יוצאת מן הכלל בין כל הוועדות הבין-משרדיות, ובכלל זה משרד הבינוי, ובכלל זה משרד העבודה והרווחה, משרד החינוך והתרבות, הסוכנות והעיריות. יש לנו פה ושם "יריות" מראשי עיריות מסויימים אבל זה לא רק בנושא זה. אני

נכונה לזמנה, זה היה המצב כאשר הדין-וחשבון נכתב. אולם הכנסת יודעת והיתה לי הזדמנות גם לדוות על כך בפירט רב הן בוועדת העבודה והרווחה ושדווקא במחצית השנה האחרונה היתה התקדמות רבה. הבעיות הן די קשות ואין צורך להוסיף עליהן, מה גם שלשמחתי העובדות שציננת כבר אינן נכונות.

חברי הבית, כולכם יודעים שהממשלה רואה בתכנית זו אחת התכניות החברתיות החשובות ביותר בין כל תכניותיה. אני אישית חושב שהיא אחת התכניות החברתיות הגדולות ביותר והחשובות ביותר שהוצעו מאז קום המדינה.

הועלתה כאן הצעה לסדר-היום ונערך דיון מקיף מאוד. אני השבתי תשובה מקיפה והנושא הועבר לדיון לוועדת העבודה והרווחה. הוועדה הקדישה מספר ישיבות רב לדיון בנושא זה והיא עדיין ממשיכה דנה בו. אני העברתי לוועדה זו דין-וחשבון מפורט. אמנם חבר-הכנסת פדר מצא לנכון לציין שההישג היחיד, כביכול, שציננתי באותו דין-וחשבון הוא שסוף סוף הצלחנו להתגבר על בעיות התיאום. קודם כול, אל ייראה הדבר הזה קל בעיניכם. כל מי שבקיא קצת בעניינים יודע מה זאת אומרת לתאם בתוך הממשלה, בתוך כל ממשלה, לאחר מכן, מה זאת אומרת לתאם בין הממשלה לבין הסוכנות היהודית, מה זאת אומרת לתאם בין שני הגופים האלה יחד לבין המועצות המקומיות והתושבים במקומות. אין זה עניין קל, אין זה דבר חדש. אולם, באותו דין-וחשבון שאני הגשתי לוועדה — וזה היה כבר לפני שלושה חודשים ומאז ישנה התקדמות — אני גם נתתי נתונים מפורטים ביותר עם תיאור כל אחר ואחר, מה הם הפרויקטים שאושרו, מה הם הפרויקטים שמבצעים ומה נותר עוד לביצוע. כך שלא רק עובדת התיאום היתה ההישג היחיד.

היות שהחומר כולו הועבר לוועדת העבודה והרווחה: ברצוני רק לסכם כאן בקצרה כמה נקודות עיקריות: כאמור, 160 שכונות היו מיועדות לשיקום תוך 5 שנים. דרך אגב אני רוצה לומר שזה מבוסס על סקר שנעשה במשך כמה שנים וזה יכול להיות פלוס וזה יכול להיות מינוס 10 שכונות. אי אפשר לדעת. כאשר אנו מדברים על שכונות אנו מקווה שחברי הכנסת יודעים כי לפעמים מדובר על שכונה קטנטנה, שכונת אל, של כ-200 איש, ובאותה טרמינולוגיה ובאותו מושג כלול, למשל, שיקום שכונה ג' או שכונה ד' באשקלון או בבאר-שבע כאשר כל אחת מהשכונות האלה יש בה 20 עד 30 אלף תושבים. לכן העניין לגמרי לא פשוט. ובכן מתוך אותם 160 מקומות שנבקשו כקווקים לטיפול אישרנו לתיכנון — וזה נמצא בביצוע — 65 שכונות, החל משכונת שפרינצק בקריית שמונה, דרך גבעת אולגה, שכונת התקווה, מורשה בירושלים וכלה בשכונה א' באילת. לא הזכרתי כאן אלא כמה שמות מתוך 65 שכונות לאורך גיאוגרפי מן הצפון ומן הדרום.

נכון, היו בעיות, ואני הזכרתי אותן ואתה הזכרת אותן בחלקן. בעיות התיאום האלה אינן בעיות טכניות אבל אני שמח לומר שהיום, ברגע זה שאני מדבר אליכם, לאחר הכנה יסודית לובנו וגובשו עקרונות תכנית השיקום הן בנושא גישת המוצא לשיקום החברתי והשתלבותו עם השיקום הפיסי במערך השיקום החברתי הכללי והן בחלקות התפקידים בין הממשלה ובין הסוכנות וחלה התקדמות רבה.

דרך אגב, שאלת, למשל, על קריטריונים: איך קוב-

יחזקאל זכאי (המערך):
אדוני סגן ראש הממשלה, שר האוצר אמר בוועדת הכספים — — —

סגן ראש הממשלה י. ידון:
על זה בדיוק אני רוצה לדבר בהמשך דברי ואמרת שזאת הנקודה האחרונה החשובה ביותר.

יחזקאל זכאי (המערך):
שר האוצר אמר בוועדת הכספים שהוא איננו יודע מה זה יהוא חושש שלא יהיה כסף להמשך. מכלי החק" שורת למדתי שהתקיימה ביניכם שיחה בעניין. מה אתה יכול לספר לנו על ההמשך לגבי תקציב השנה הבאה?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת זכאי, קודם כל אין מצטטים מישיבות ועדה של הכנסת.

יחזקאל זכאי (המערך):
זה פורסם בעתונות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
תסתמך בבקשה על הפירסום בעתונות. אני מציעה שסגן ראש הממשלה ימשיך בדבריו ואם תהייה לכם שאלות אתן לכם רשות השאלה בסוף דבריו.

סגן ראש הממשלה י. ידון:
חבר-הכנסת זכאי שאל שאלה המתייחסת בדיוק למה שרצייתי לומר. אני מגיע עכשיו לנקודה החשובה ביותר בהצעה שהעלה חבר-הכנסת פדר והיא, גברתי היושבת ראש, חברי הכנסת, מה יהיה עם פרויקט שיקום השכונות שאתם אמנם מבקרים אותו ושלפי דעתי הוא מתקדם בעקבות הצעדים הכלכליים החדשים? זאת בעיית הבעיית שמעסיקה אותי, גם כשהייתי בבית רחוק למיטתי, ולכן רציתי לדחות את הדיון הזה לשבוע-שבועיים כי עכשיו אני רוצה להקדיש את רוב זמני לנושא זה. באותם דברים שאנחנו אישרנו, באותן מיליארד הלירות יהיה תהליך. לא התחילו בדיוק היום, יתחילו בעוד שבוע.

אני רוצה לומר פה בצורה ברורה שאינה משהמעת לשתי פנים: הודעתי ברבים שאני רואה בפרויקט שיקום השכונות את מוקד פעילותי בממשלה. אבל לא זה העי קר. ראש הממשלה שהוא אשר יום את התכנית לביעור משכנות העוני מראשיתה יצר באופן מיוחד גל התלהבות אדיר בקרב יהודי התפוצה והוא הצהיר לא אחת שתכנית זו חייבת להתקיים. כאשר הגיעו לעתונות אותן שמועות — לא בדיוק בצורה שחבר-הכנסת זכאי אמר — שאני התרעתי על הסגן והוצפנתי במברקים מהקהילות היהודיות מכל העולם וגם ראש הממשלה הוצף במכתבים ובהם השאלה האם ייתכן שאחד המפעלים הגדולים של השיתוף בין העם היהודי כולו שהוא גם חלק מהמגזרתי ייפגע? אני שמח לומר לכם שראש הממשלה השיב לכל אחד מהמברקים האלה שאין להעלות על הדעת בכלל שהתכנית הכלכלית תפגענה בצורה מכריעה בפיתוח של התכנית.

בשבוע הבא יש לי פגישה עם שר האוצר ואחרי כן פגישה עם אותו קאבינט כלכלי — ועדת השרים לענייני כלכלה — שאני חבר בו. כאשר נכנס שר האוצר והכריז מה שהכריז בהתחלה מייד אמרתי: לא ייתכן שהצעדים האלה יקפידו אותן הפעולות שאני רואה אותן כפעולות ברורות. שר האוצר אמר — אני לא מצטט מהוועדה אלא ממה שצוטט במקום אחר — אני עדיין לא יודע במה

יכול לומר לך עכשיו — ושוב את החומר תקבלו כי נגיש לכם בוועדה דיון-חשבון משלים — בקשר לדברייך כי משרד הבינוי הוא השולט. זו היתה אחת הבעיות במשך שנים רבות, שלא היה גוף אחר ומשרד הבינוי הוא שקבע את הבעיות החברתיות. היום הבעיה הזאת אינה קיימת.

לכן אני רוצה להדגיש ולומר שבאותו דיון-חשבון שהגשתי — ויש לי מספרים משלימים עד היום — בשיטה הזאת שהסברתי שלפיה מגיעות הצעות מלמטה כלפי מעלה אישרנו לביצוע קרוב ל-3/4 מיליארד לירות לתכניות חברתיות וקרוב למיליארד לירות למה שנקרא "שיקום פיס". אני חייב להדגיש ולומר שהשיקום הפיסי הוא הדבר הפשוט ביותר. כל העניין מתחיל במצוקת הדיור וברור שכאשר גרים שישה-שבעה-שמונה בחדר הדיור וברור שכאשר גרים שישה-שבעה-שמונה בחדר אין מה לדבר על בעיות חברתיות אחרות; אולם זה בבחינת *S'une qua non*, תנאי דרוש, אבל לא מספיק. לכן לפי התכנית המאושרת של הדיון-חשבון הבין-משרדי כבר אישר משרד הבינוי לביצוע עד לפני חודשיים קרוב למיליארד לירות — וכדאי לכם ללכת לראות את זה — וסוכם דומה, בערך 3/4 מיליארד לירות — יכול להיות שבחודשיים האחרונים הסכום עלה — לאותן התכניות החברתיות שאנו קוראים להן...

(חבר-הכנסת משה עמאר קורא קריאת ביניים.)

סגן ראש הממשלה י. ידון:
תיכף. אסיים את המשפט ואתן לך אפשרות לשאול.

משה עמאר (המערך):
תגיד: אישרנו לביצוע. גקודה.

סגן-ראש הממשלה י. ידון:
לא, לא, סלח לי. אתה אומר את זה אבל אני יכול להגיד לך: גלך לסיר. אתה יודע, אולי לא היו כל כך הרבה התקפות בעתונות על תכנית שיקום שכונות בישראל אילו כל עתונאי היה בא לשכונה, אם כי שם יש תמיד — תמיד, אפילו במצב טוב — אנשים ממורמרים. ההוכחה למה שאני אומר, פרט למה שראיתי בשטח, היא שבחרו דשים האחרונים אני קורא כתבות על שכונות מסוימות שבהן אומרים הכתבים: אנשים הולכים ומתחילים לחייך. מה זה ביצוע? כאשר הגישו תכנית להקמת מועדון לקשישים ונתקבל הכסף ואמרו לחושבים: את זה מבצעה הסוכנות והאנשים רואים שהתכנית מתחילה לקרום עור וגידים הם מתחילים לחייך. אם אני אומר לך שבשיקום הפיסי הכסף הזה הוצא כדי שתבואו, למשל, לרמלה ולמקומות אחרים ותראה מה נעשה שם. ואילו בתחום החברתי צוותי ההיגוי הציגו את ההצעות, דנו אתם, אישרו להם את ההצעות, ולא סתם עקרונית. דרך אגב, בחומר שהוגש לוועדה אתם יכולים לראות כיצד זה נעשה, מה הפרויקט, כמה זה עולה, מי נותן את הכסף, כי פה צריך שוב לזכור שבין הסוכנות ובין הממשלה אין גוף מבצע. אם כן אין זה כך שצריך להציב גקודה בנקודה הזאת. בוודאי התהליך הוא תהליך וזה לא נגמר מייד.

עכשיו אני רוצה להתייחס לדבר האחרון שאמר חבר-הכנסת פדר, ואני רואה אותו כחשוב ביותר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
ברשותך, אדוני סגן ראש הממשלה, רוצים לשאול אותך שאלה. בבקשה, חבר-הכנסת זכאי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
נאחל לסגן-ראש הממשלה הרבה בריאות ושיוכל להיאבק להצלחתה של התכנית שלו.

חברי-הכנסת פדר, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדת העבודה והרווחה שהנושא הזה נמצא בטיפול?

נפתלי פדר (המערך) :
כן.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
סגן ראש הממשלה צריך הרבה בריאות כדי להיאבק בממשלה חולה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת : להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

2. ענף הפרחים

פסח גרופר (הליכוד) :
מה הוא מתנפל עלי? מה יש? האם דיברתי אליו?
מה הוא מרשה לעצמו?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חברי-הכנסת גרופר, רגע אחד : א. הוא לא דיבר אליך בנוסח כזה שאותה צריך לענות בטון כזה; ב. אתה לא יכול להגיד שהוא מייצג אפס כי הוא מייצג ציבור שבחר בו.

פסח גרופר (הליכוד) :
הוא נכנס לכנסת על קולות של הליכוד. הוא יודע זאת. הוא קיבל עדי קולות של הליכוד. הוא לא נכנס בקולות שלו לכנסת.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
אני נכנסתי לכנסת על העודף של מעט השכל שהיה לכם.

פסח גרופר (הליכוד) :
אולי תעירי לו על נוסח הדיבור שלו? למה את מעירה רק לי? הוא דוקטור במרכאות כפולות. תעירי גם לו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אני מעירה גם לו. חברי הכנסת, אם יש למישהו מכם טענות לסלווזיה השמיעו אותן בעת הדיון על הטל-וויזיה. אני מבקשת מכם להפסיק.

פסח גרופר (הליכוד) :
ענף שהיו טמונות בו אפשרויות רבות, ענף שהיה מהבריאים והמכניסים במשק החקלאי, נקלע למשבר חמור שאינני מאמין —
(חברי-הכנסת זאב כץ קורא קריאת ביניים)

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אני מבקשת לאפשר לחברי-הכנסת גרופר לדבר.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
חברי-הכנסת כץ, האם הרסו רק את ענף הפרחים?

מדובר. הוא אמר זאת ברצינות. אז קבעתי אתו — עדיין הייתי רחוק למיטתי וחולה : אשב אתך, אתן לך את כל החומר. בשבוע הבא אביא את כל החומר הזה ואציג אותו במלואו לפני ועדת השרים לענייני כלכלה. והיה גם אם במצב זה לא נוכל לפתח מעל ומעבר למה שאנחנו עושים לי אין כל צל של ספק שאנחנו צריכים לפתח מעל ומעבר למה שאנו עושים. לכן אציג זאת לפני ועדת השרים לענייני כלכלה. אני מקווה שאצליח לשכנע אותם כי כאמור זוהי אחת התכניות החיוניות ביותר אולי דווקא בעידן זה של צעדים כלכליים קשים כי זה נוגע לשכונות באמת שכוותן אל. אם לא אצליח בוועדה הזאת אני מכריז ואומר כאן : אביא זאת למליאת הממשלה והממשלה תצטרך לקבל החלטה בעניין זה.

אני מקווה ולכן אני מציע — אם חברי-הכנסת פדר יסכים — להעביר את כל הנושא הזה לוועדה כי בעוד שבועיים-שלושה אני מקווה ששם אוכל לתת את התשובות הקונקרטיות לשאלה האחרונה שהיא גם מעסיקה אותי. תודה רבה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, מס' 3560, של חברי-הכנסת פסח גרופר בנושא : ענף הפרחים. רשות הדיבור לחברי-הכנסת גרופר.

שלמה הלל (המערך) :
חברי-הכנסת גרופר מדבר אלינו בפרחים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
היום הוא ידבר אלינו בפרחים.

פסח גרופר (הליכוד) :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לא בשמחה וב-תענוג אני מעלה היום את הנושא והבעיה הכאובה של ענף הפרחים. הלוואי שלא הייתי צריך להעלות נושא כאוב זה מעל בימת הכנסת, הייתי הרבה יותר מאושר. ענף הפרחים בפוטנציאל שלו הוא ענף יצוא ממדרגה ראשונה, ענף שהיו טמונות בו אפשרויות רבות.
(זרקורי הטלוויזיה נדלקים)

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
לכבוד מצליח הליכוד מדליקים אורות. נושא שיקום השכונות אינו חשוב.

(חברי-הכנסת ז. כץ קורא קריאת ביניים.)
טוב שצילמו את גרופר. הוא המייצג המובהק של הליכוד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חברי-הכנסת, אם יש לכם טענות נגד הטלוויזיה תשמיעו זאת בדיון שיתקיים בכנסת.

פסח גרופר (הליכוד) :
חברי-הכנסת פעיל, אתה בעצמך אומר שאני מייצג את הליכוד אבל אתה מייצג אפס, כלום אתה לא מייצג, ואל תפריע לי. אני מבקש ממך שלא תפריע לי כי אתה לא יכול לומר שאתה מייצג משהו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חברי-הכנסת גרופר, אי-אפשר לדבר בצורה כזאת.

פסח גרופר (הליכוד):

— שבכל התקופה מקום המדינה הגיע ענף חקלאי למצב כלכלי כה חמור ואנא זכרו שמדובר בענף שטופח כל השנים על-ידי משרד החקלאות ושפיתוחו היה על-פי קריטריונים שקבע המשרד. ענף הפרחים פיתח ביוזמת משרד החקלאות ועל-פי אישורים, הלוואות ומענקים שנקבע על-ידי המשרד בלבד. ענף זה מפרנס בשנה זו כ-7,000 משפחות חקלאיות ומספר זה אינו כולל גותני שירותים, בתי-אריזה ותובלה אווירית ויבשתית אשר גם ממנה מתפרנסות אלפי משפחות בישראל. שטחי הפרחים פזורים היום בכל האזורים החקלאיים החל ברמת הגולן בצפון ועד בקעת הירדן וחצבה שבערבה.

ברשותכם אביא לכם פרטים מספר על התפתחות הענף בשנים האחרונות. עד שנת 1976/77 הגיע מספר המגדלים ל-2,525 והם ייצרו כ-285 מיליון פרח ליצוא בהכנסה של כ-9.5 מיליון דולר פו"ב. בשנים 1977/78 ו-1978/79 שולש הענף והגיע להיקף של 6,700 מגדלים. ייצור הפרחים הגיע ל-880 מיליון פרח לערך והפדיון הגיע ל-75 מיליון דולר פו"ב. שנת 1978/79 הייתה שנת משבר כבד לענף והיו אלה החקלאים אשר פנו אל משרד החקלאות בבקשה בשנת 1979/80, השנה שתבוא עלינו לטובה, תהיה שנת אתגרתה וכי בשנה זו לא ייגדלו שטחי הפרחים ותהיה זו שנה שבה יוכל הענף להתאושש ולכלכל את צעדיו לעתיד. שר החקלאות ידע באותה עת להבטיח לחקלאים לעמוד לימינם ולא לעזובם בשעתם הקשה.

הנה היום לאחר שנת משבר כה חמורה הגדיל משרד החקלאות את שטחי הפרחים ב-750 דונאם וזאת כאילי לא היה די במשבר החמור הפוקד את הענף. בשנה הנוכחית גגיע ל-7,100 חקלאים לערך ולייצור מתוכנן של כמיליארד פרחים ובפ"ב חזוי של כ-100 מיליון דולר. כיוון שבחיכון המקורי של משרד החקלאות דובר שהיקף הענף יגיע ב-1980 ל-1.5 מיליארד פרחים נרתמו משרד החקלאות והחקלאים להקים תשתית הכוללת בתי-אריזה, מסופים, אמצעי תובלה ומיכשור והשקעה של מאות מיליוני לירות. כבר עתה ברור שכתוצאה מהמשבר הפוקד את הענף תשרת התשתית שהוקמה רק חלק מההיקף המתוכנן כאשר גם נקודה זו היא אחת מאותן לבנים שכאשר תוציאן מקיר הבניין יתמוטט המבנה כולו.

כתוצאה מהנתונים שהבאתי בדברי הקודמים וממשבר מחירים קשה שפקד את הענף בשנ' שעברה, בעיקר בגלל הקור והשלגים הכבדים באירופה שמנעו מכירות, הגיע הענף לחובות כספיים כבדים אשר ללא התערבות הממשלה קשה להאמין שיתגבר עליהם. להלן נתונים מספר על חובות המגדלים ומועצת הפרחים, נתונים שהם ממש מסמרי שיער. בשנת 1976/77 חייבת המועצה, קרי המגדלים, בעד חובות תמלוגים למטפחים 4 מיליון ל"ר; בשנת 1977/78 חייבת המועצה, קרי המגדלים, בעד חובות תמלוגים למטפחים 7 מיליון לירות; בשנת 1978/79 חייבת המועצה בעד חובות תמלוגים למטפחים 21 מיליון לירות; באותה שנה חייבת המועצה בעד כלו חלק 7.5 מיליון לירות; באותה שנה חל גרעון תקציבי של מועצת הפרחים בגין ירידה בהכנסות ובמכירת פרחים ועליית התשומות בסך 46 מיליון לירות. בשנת 1978/79 חייבת המועצה בעד מימון חסר בתי-אריזה בגין התי-ייקרויות ופיגור בהעברת הלוואות ומענקים ממשרד החקלאות וממרכז ההשקעות 141 מיליון לירות; באותה שנה חייבת המועצה בעד מימון פער בתי-אריזה, וזהו חוב

ממשי לבנקים בהלוואה דולרית, 400 מיליון לירות; באותה שנה חוב המועצה ל"אגרקסקו" על חשבון אשראי שניתן למגדלים הוא 250 מיליון לירות. סך הכול הנטל שיוטל על המגדלים בשנה הקרובה מגיע ל-875 מיליון לירות. כמו כן חייבים המגדלים בעד כספי אשראי שניתנו להם בשנה שעברה 60 מיליון לירות. סך-הכול מיליארד ו-35 מיליון לירות. עכשיו אם ניקח את ההכנסות מול ההוצאות הצפויות בשנה הקרובה ניווכח במצב מדהים, ואני הופך כאן את המספרים ללירות.

יחזקאל זכאי (המערך):

מותר לשאול אותך שאלה? אתה מדבר על השנתיים ועל שלוש השנים שעברו. שר האוצר היה חבר משגלתי וידעת את המצב. מדוע לא סייעת? מה הצביעות הזאת?

פסח גרופר (הליכוד):

חברי-הכנסת זכאי, בוא לא נעבור לפסים של צביעות מפני שאינני רוצה להחזיר לך באותה אמת מידה שאתה מדבר. היושב-ראש עוד מעט תעיר לי.

יחזקאל זכאי (המערך):

ידעת ושתקת. למה נתת כי זה יגיע למצב כזה?

פסח גרופר (הליכוד):

אינני בא פה להגן על שר החקלאות של היום ואתה רואה שאני אומר את מה שאני חושב שצודק ושצריך להיאמר. אבל אתה צריך לזכור שאם אתה מדבר על השנתיים האחרונות יש לכך גם שנים קודמות. המצב לא הגיע לכך רק בשנתיים הקודמות. אם אתה רואה פתרון בכך שהחקלאים קודם כול ייכשלו ויפסידו ואחר-כך יהיו להם טענות לשר האוצר, שזה יהיה הבסיס לחקלאות במדינת ישראל — קודם כול לתת לחקלאים להיירס, לבזבז מיליונים ואחר-כך להגיד לאוצר תפרע את השטר — אינני מקבל זאת. זו היתה צורת הניהול במשך 28 שנים. אינני מסכים לזה ואני לא מקבל את הניהול הזה. לכן אני מצלה כאן את הבעיה. האחריות היא על שר החקלאות ולא על שר האוצר. אם הענף איננו בסדר שייסק הוא את המסקנות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

סוף סוף אתה מתחיל לדבר לעניין.

פסח גרופר (הליכוד):

'שכל שר יסיק את המסקנות בחלקת אלוהים הקטנה שלו ולא יבוא לשר האוצר. אתה אולי התרגלת בשנים עברו כל פעם להושיט את היד. זה לא היה לכבוד החקלאים להושיט את היד. הם רוצים לחיות בכבוד, הם רוצים לחיות מעמל כפיהם ושלא יסבכו אותם ושלא יתנו להם כל מיני תיכנונים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש הצעה להפעיל חממות בהר כביר. חממה של לאומנות עלובה. דרך אגב, חממה די יקרה. ממילא בסוף תפנו אותה.

פסח גרופר (הליכוד):

נן, הדוקטור.

חיו"ר ש. אריבלי-אלמזלינו:

אתה לא חייב לענות לכל קריאת בנינים, חברי-הכנסת גרופר.

משה שמיר (התחיה—בנא"י):
שיכבו את אורות הטלוויזיה בינתיים.

פסח גרופר (הליכוד):

סך-הכול פדיון פו"ב חווי — 2,890 מיליון לירות;
סך-הכול הוצאות משתנות במשק — 1,720 מיליון לירות;
סך-הכול הוצאות שיווק — 920 מיליון לירות; תובנות
— 875 מיליון לירות; עבודה עצמית — 990 מיליון לירות;
רוח; החזר הון — 470 מיליון לירות; החזר לקרן המצוקה
על חשבון אשראי שנה שעברה — 160 מיליון לירות. סך-
הכול — 2 מיליארד ו-245 מיליון לירות. כך שאנו עומדים
בפני גרעון צפוי של 1.21 מיליארד לירות. אם ניקח
בחשבון שחלק מהסכומים האלה נלקחו בהלוואות דו-
לריות, וחלקן גם מלפני שנה ושנתיים, נגיע למספרים
מפתחים.

למספר אסטרונומי זה יש גורמים מספר: א. מחירים
גרועים שהושגו בחוץ-לארץ; ב. חלק מהכספים הם חוב
הממשלה שלא הורם למועצת הפרחים בזמן, קרי, למגדל
לים; ג. כתוצאה מהמדיניות המוניטארית נוצר פער
הולך וגדל בין דהירות האינפלציה לבין הפיגור בפיתוח
שער הלירה, מה עוד שבעת היצוא החקלאי בחורף שער
הדולר עולה באיטיות רבה; ד. הקמת תשתית של בתי-
אריזה לותה בקשיי מימון רבים.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
גברתי היושבת-ראש, האם אפשר לשאול אותו שא-
לה?

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
נתן לו לגמור קודם.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
כל הטענות שלך מתמקדות בדיוק במשרד האוצר.
מדוע אתה תוקף את שר החקלאות?

פסח גרופר (הליכוד):

חבר-הכנסת הדר, איני מבין את כל ההגנה שיצאתם
להגן על משרד החקלאות. אתם פתאום דואגים למשרד
החקלאות. לבי אתכם שאתם דואגים למשרד החקלאות
יותר ממני. אל תיתן לי עצה מי צריך היה לעשות מה.
אם אתה ואני שותפים להיות שאנחנו שייכים לסקטורים
שונים בחקלאות ומדברים על גל אחד, אם לא נגיע פעם
אחת לדעה וזהה שצריך להיות מעמל כפיים, מהכנסות
במשק ולא לביקש מהממשלה לפרוץ שטורות, אם לזה
לא נגיע, לא יהיה טוב לחקלאות הזאת. אתה יודע זאת.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
יש אחריות משותפת של הממשלה לפי החוק של
הכנסת.

פסח גרופר (הליכוד):

מחירי התובלה האווירית הם אחד הפרקים הכואבים
והמכאיבים בתולדות היצוא החקלאי, והלוואי שאתבדה
אך היצוא באמצעות "אל על" יביאנו באחד הימים לשוקת
שבורה שלא תהיה ממנה תקומה. זו חוליה נוספת בשר-
שרת הטראגית של המצב בענף. קביעת מחירי התובלה
היא מהתלה שאין דומה לה כמדינתי בתעופה המסחרית
כאשר מדי שנה יחויבו הצדדים להתדיין אצל בורר כדי
שזה יקבע את מחירי התובלה. זה מעשה מאוד מאוד
"כלכלי". בנושא זה הגענו לאבסורד שבו מחייבת מדינת

ישראל את החקלאים לשנע את תוצרתם במסגרת "אל
על", וכל פניות החקלאים לאפשר להם להכריז על מכרז
בין-לאומי ועל-ידי כך להווייל את מחיר התובלה נתקלות
באזניים אטומות. זיכרו נא, מבטיחים לנו שמחיר התובלה
לשנה זו יגיע לסביבות ה-1,500 דולר לטונה. מי יוכל
לשאת על גבו מחירי תובלה כאלה וזאת במצב של
חוסר תחרות בין המובילים? אם מדינת ישראל חושבת
שחשובה לה התובלה ב"אל על" תממן היא את חלקה
בתובלה. לא ייתכן שבכל הנטל יישאו החקלאים.

איחורי הטיסות של "אל על" כבר הפכו לשם דבר
ביצוא החקלאי ולבושתנו התרגלנו לחיות עמם. כדי לסבר
את האוזן אביא כמה פרטים על תופעה זו. בשבוע שבין
29 באוקטובר ל-2 בנובמבר שנה זו, שבו הכמויות לא
היו גדולות והלחץ היה קטן, היו ארבעה איחורי טיסה,
מהם אחד בשל איחור בהגעת צוות המטוס לשרת. הצוות
הישראלי הגיע באיחור וכל הטיסה התאחרה. זו שערוריה
שאין לעבור עליה לסדרהיום. אך כל זה כאין וכאפס
לעומת האיחורים בשנה שעברה. למטוס 747 היו בשנה
שעברה 26% איחורים בטיסה כאשר מדובר באיחורים
של 6 שעות ומעלה בעיקר. למטוס 707 היו 52% איחורים
בטיסה כאשר החלק העיקרי של האיחורים היה של 3
עד 6 שעות. מדובר פה במספרים חמורים ביותר ובנוק
ספפי בל ישוער הגורם לחוסר אמינות מחלט של הקו-
נים לגבי הגעת הסחורה בזמן, להגעת פרחים לא טריים
ובמצב גרוע, להפסד ימי מכירה או שעות מכירה אופטי-
מאליים ולהפסדים כספיים כבדים. כל זאת נושאים החק-
לאים על גבם מבלי ש"אל על" תפצה אותם על איחורים
שבאשמת החברה. לא אכנס לסיפור איחור יציאת מטוס
משום שהצוות עלה אל המטוס ואילו במטוס לא היה
סוכריות. הטיסות החליטו לא לטוס וכתוצאה מזה היו
נזקים כבדים של מאות אלפי לירות.

יחזקאל זכאי (המערך):
תעלה את הנושא בכנסת.

פסח גרופר (הליכוד):

היו עוד שני מקרים. במקרה אחד הוריד הטיס טונה
תות שדה שהושמדה ובמקום זאת העלה את משפחתו של
מפקד הצוות. במקרה אחר הגיע צוות המטוס אך התא
לא היה נקי ולכן חזר הצוות למלון. כל המקרים האלה,
הכול על גבם של החקלאים.

לסיכום, מדובר בענף חקלאי אשר נתן פרנסה בכבוד
לא לפי משפחות אשר חלקן הגדול היה זה בשבילן בבחינת
שיקום כלכלי; מדובר בענף רווחי המסוגל להתקיים
בתנאי תחרות של המשק הישראלי באירופה וזאת אם
הימצא העזרה כדי לחלצו מהמשבר שנקלע אליו ולאפשר
לו להמשיך לתרום לכלכלת המדינה ולמשפחות הרבות
המתקיימות ממנו. על הממשלה ומשרד החקלאות למצוא
דרכים לביסוס הקיים מאותם תקציבים שהיו מיועדים
להמשך פיתוחו של הענף. על משרד החקלאות להפסיק
את פיתוח הענף לכמה שנים. החקלאים שפרנסתם על
הפרחים פנו למשרד החקלאות והציעו בשנה הבאה
צימצום שטחים. היש עוד סקטור במדינה המוכן לצמצם
בפרנסתו כדי להבריא את הענף? האם עובדי "אל על"
יהיו מוכנים להפריש אגורה ממשכורתם למען הבראת
החברה? מגדלי הפרחים מוכנים לעשות זאת בלב שלם
ואנו מצדנו חייבים לעזור להם. על הממשלה להקים קרן
לפיתוח שווקים בהשתתפות המגדלים. על משרדי האוצר

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני :
ההצעה תהיה נפרדת על כל הצעה.

פסח גרופר (הליכוד) :
זו הצעה נפרדת ואני מבקש להעמיד אותה להצבעה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני :
נעמיד אותה להצבעה בנפרד. לא זאת הנקודה ש- יכולה להפריע. אם יש הסכמה בעבור להצעות האחרות ושר החקלאות ישיב על כולן יחד.

פסח גרופר (הליכוד) :
אני מבקש לשאול שאלה. אין לנושא שאני העליתי שום שייכות לנושאים האחרים. אני העליתי נושא ולפי התקנות אני צריך לקבל תשובה. או אולי יש תקנות אחרות. אם השר לא רוצה לענות לי תשובה — זכותו. הוא יכול לא לענות. הנושא אולי לא כל כך חשוב בשבילו. יכול להיות.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני :
השר יענה. הוא מביע נכונות לענות על ההצעה הזאת יחד עם שאר ההצעות. אני מציעה שנכבד את רצונו של שר החקלאות.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
אם כן, כל חבר כנסת יכול לבקש להעביר את ההצעה שלו לוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני :
עוד לא ניגשנו להצבעה כדי שנדע מה עושים לגבי כל הצעה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
אם השר לא עונה על ההצעה הזאת אין תשובה של הממשלה על הצעה זו.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני :
חברי-הכנסת אבנרי, יש עוד שלוש הצעות שמדברות על המצב בחקלאות. ענף הפרחים נמצא גם הוא במסגרת החקלאות. הוא יענה על ארבע ההצעות יחד. זו ההצעה שלו.

זאב בן (המערך) :
אם המציע אינו מסכים ?

3. מצב החקלאות בארץ

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :
לגמרי לא רע.

אברהם בן (עוז) (המערך) :
נוכח מצבו של המגזר החקלאי — כן. אמנם היה יכול להיות לי נאום יותר ארוך על המצב בחקלאות וב- התיישבות. הדברים די ידועים היום במדינה ודי ברורים. כאשר החקלאים היום ממורמרים ומאוכזבים ועל סף מעשי מרי; כאשר למשרד החקלאות אין בעל בית ולי- חקלאים אין נציג בממשלה; כאשר תקציב החקלאות מוסב ליעדים בלתי רלבנטיים ולא חקלאיים; כאשר ההבטחות של שר החקלאות ומשרדו אינן מתממשות

והחקלאות לפעול להצמדה בין עליות התשומה ומחירי הדולר ליצוא פרחים. יש להקים קרן אווירית בהשתתפות הממשלה וכל הנוגעים בדבר או לחילופין לתת לחקלאים אפשרות לפנות למכרז בין-לאומי לתובלה אווירית. כן יש לפעול להשגת פדיון השקעות בסך 400 מיליון לירות בשביל מועצת הפרחים.

קיבלתי היום מסמך בדבר חומר שהגיע השבוע. מדובר על השמדת פרחי המגדלים. בפנייה זו נכתב: עקב תיכנון לקוי בשיווק הפרחים השנה, מראשית העונה נשלחו לאירופה כ-34 מיליון פרחי ציפורן ננסית וזאת לעומת 7 מיליון פרחי ציפורן ננסית בתקופה המקבילה בשנה שעברה. זה גרם לשבירת השוק וקומם עלינו את כל השוק האירופי. זאת בגלל הרחבת שטחי ציפורן הננסית ללא הגיון כלכלי. המגדלים נדרשים לשלוח פרחים להשמדה בארץ כאשר הם מוכנים וארוזים כמו למשלוח לחוץ-לארץ. לחקלאים נגרמות הוצאות מיותרות ויקרות כאשר ידוע שפרחים אלה מיועדים להשמדה. עד כאן הפנייה שקיבלתי. את הפסיקה השנייה שבפנייה אני כבר בכלל לא מבין. אם צריך להשמיד את הפרחים, מדוע לא יושמדו הפרחים במקום, אדוני שר החקלאות? למה לקטוף אותם, לארוז אותם, להכניס אותם לקאר-טונים שעולים לנו הון עתק ואחרי שזה מגיע ברוב עם והדר למסוף בלוד זה הולך למזורה? זה לא חודר לבינתי. אני מבקש מהשר להסביר את הנושא של ההש-מדה ומדוע צריך לבזבז עליו מיליוני לירות.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני :
רשות הדיבור לשר החקלאות.

שר-החקלאות א. שרון :
אני מציע שאענה על כל ההצעות יחד.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני :
הנושא הבא הוא נושא המצב בחקלאות בישראל. פה יש נושא ספציפי של ענף הפרחים.

שר-החקלאות א. שרון :
אני מציע לענות על כולן יחד. כולן גוגעות באיתו נושא. כוונתי להציע לנהוג בהצעות באותה דרך.

פסח גרופר (הליכוד) :
צריך להצביע.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני :
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום על המצב בחקלאות. רשות הדיבור לחברי-הכנסת אברהם בן (עוז).

אברהם בן (עוז) (המערך) :
אני מבין שהמטרה היא לקצר בדיון של היום, גברתי היושבת ראש, כנסת נכבדה, לכן אהיה גם אני קצר מאוד. נוכח האולם המלא והכנסת ההומיה אומר רק משפטים מספר.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני :
היא אמנם לא מלאה אבל היא הומייה.

נחלת ההתנחלויות שזה תפקיד פוליטי, תפקיד "בטחוני". ומאז שר החקלאות הזה רואה את עצמו קודם כול כשר ההתנחלות על שני צדיה, להקים התנחלות ולהוריד התנחלות.

משה ארנס (הליכוד):

חבר-הכנסת אבנרי, מה הנושא שלך? על מה אתה מדבר?

דוד שטרן (הליכוד):

צריך לדבר על החקלאות ולא על שר החקלאות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אין כל טעם לדבר בכנסת על מצב החקלאות הנמ"צ בשפל המדרגה כל זמן שאין תוקפים את החוליות המייצגות את החקלאות בפני הכנסת וזה שר החקלאות.

משה ארנס (הליכוד):

אין טעם שתמשיך לדבר.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

לשר החקלאות יש שני תפקידים בממשלה הזאת ובכל אחד מהם הוא משקיע את מלוא מרצו הרב מאוד, למרבה הצער: האחד — בשטח ההתנחלות; השני — החתירה בממשלה עצמה. עניין ההתנחלויות הוא תפקיד המחייב את מלוא המרץ של שר בממשלה, להקים התנחלות ולהוריד התנחלות. כל אחד מהם הוא תפקיד שיכול למלא את תכנון של אדם בעל מרץ רב. לפיכך את מתנחלי פיתחת רפית — שכפי שקראתי היום בעתון הם מחכים לכסף שלהם כדי לחזור לארצות-הברית ומתברר שהם לא באו לעלות למדינת ישראל אלא באו להקים עיר על חולות סיני וכאשר הדבר לא ניתן להם נותק הקשר שלהם למדינת ישראל והם חוזרים לארצות-הברית; להקים התנחלויות בממשלה הזאת — זהו תפקיד מלא. אדם יכול להקדיש לכך את מלוא המרץ. מדי פעם אנחנו רואים בטלוויזיה את שר החקלאות מקפץ על הגבעות ומדלג על הצוקים. להוריד התנחלות ממקום אחד ולהעבירה למקום שני — זו עבודה. לא פלא שאין לשר הזה זמן לטפל בחקלאות הישראלית.

גברתי היושבת-ראש, במסגרת הדיון הזה אין צורך לדבר על הנוק האדיר שמביאה ההתנחלות בשטחים המוחזקים. הנוק הפוליטי גלוי לכול. יש גם נוק כלכלי, ביובו של מיליארדים. זו חבית שאין לה תחתית. יש גם נוק חברתי כאשר גוזלים את הכסף מן החבל או מן הלחם של עניי העם כדי לשפוך אותו בחולות הנודדים של ההתנחלויות.

משה ארנס (הליכוד):

הצעה לסדר.

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינג:

אין אפשרות להציע הצעה לסדר באמצע הנאום.

משה ארנס (הליכוד):

שאלה. חבר-הכנסת אבנרי, מה הקשר בין הדברים שאתה אומר כרגע לבין הנושא שנמצא בפני הכנסת? אין כל קשר.

חיים בר-לב (המערך):

יש קשר ישיר.

בשום תחום שהוא; כאשר ענפי היצוא התמוטטו וענפים בשוק המקומי נמצאים בתהליך של הרס מתקדם; כאשר המגזר הכלכלי — החקלאי התערער עד לכדי סיכון האפשרות של שיקומו בעתיד; כאשר תכנית הפריסה הלאומית של 100 שנות ציונות מתערערת; כאשר דיון על משרד החקלאות שהיה צריך להתקיים במליאה אינו מתקיים בגלל התנגדות השר; כאשר שר החקלאות הפך לשר ללא תיק ויוצר דימויים שליליים לכל המגזר ההתיישבותי; כאשר שר החקלאות יושב על כסאו ובכל זאת הכסא ריק — או אז אני מציע לא לדון בנושא החקלאות עד שיוחלף שר החקלאות.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינג:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אורי אבנרי, לנמק את הצעתו בעניין מצב החקלאות, ואחריו — לחבר-הכנסת שמואל טולידאנו.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כמו קודמי אני סבור שבעיית החקלאות היא קודם כל בעייתו של שר החקלאות. אמר פעם עזר וייצמן, כאשר הוא לא היה עדיין שותפו למפלגה של השר אריאל שרון, על אריאל שרון הגדרה כדרך ההגדרות הטובות שעזר וייצמן אמון עליהן כלהלן: אריק שרון דומה למיכל של חומצת גפרית. איפה שלא תשים אותו החומצה תאכל קודם כול את המיכל ואחר-כך כל מה שמסביב. נדמה לי שתפס קידו של אריאל שרון בממשלה הזאת מאמת את ההגדרה הזאת היטב.

החקלאות הישראלית היתה פאר היצירה הישראלית, הייתי אומר פאר הגאון הישראלי, יותר מכל שטח אחר במדינה. יותר מהתעשייה, יותר מן המדע, אפילו יותר מצה"ל. בשטח האחד הזה שר החקלאות הגענו למקום ראשון בעולם מבחינת הכבוד והיוקרה. התבררה הישראלי, מדינת ישראל, בשטח החקלאות יצרה יצירות שאין דומה להן בעולם כולו, לא רק מבחינת התוכן הסוציאלי — הקיבוץ, המושב — אלא גם מבחינת היעילות הכלכלית, השיכול הכלכלי, ההתקדמות הכלכלית. והנה תוך שנתיים וחצי קצרות החקלאות הידרדרה כפי שהידרדרה הצלחת החקלאות מורכבת מגורמים רבים ושר החקלאות הוא רק אחד מהם. אבל התבררה החקלאות הישראלית שתמיד היה לה שר אשר מסר לה את זמנו, מרצו ונפשו. די להזכיר את שני האחרונים, השר גבתי והשר און, שלא היו אלא שר חקלאות והיו שקועים בנושא החקלאות 24 שעות ביממה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

תזכור לטובה גם את קדיש לזו שהיה אחד משרי החקלאות הגדולים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אזכיר את כל הרשימה לפני כן וגם את מי שקדם לקדיש לזו, משה דיין.

לזכותו של אריק שרון יש לומר דבר אחד: הוא לא רצה להיות שר החקלאות. כאשר קמה הממשלה הזאת — וזכורים הדברים — הוא רצה להיות ראש המטה הכללי של צה"ל והדבר לא ניתן לו. הוא רצה להיות שר הבטחון — לא ניתן לו; הוצע לו תפקיד שר החקלאות — לא רצה; ואז פיססו אותו עלידי כך שצירפו לנחלה הזאת של שר החקלאות נחלה לגמרי אחרת, את

מתועב, נפסד, וזה חלק מן הבריונות שחדרה לכנסת, שלא היתה בכנסות שאת — גברתי היושבת-ראש — ואני היינו בהן לפני זמן לא רב. מדובר בבריונות מילולית שאין דוגמתה. בואו נשאל מניין היא התחילה, לא מאתנו.

יוסף רוז (הליכוד):
תחשב אצלך, חברי-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
בשמונה השנים שבהן כיהנתי בכנסת, בקאדנציות קודמות, לא היו כלפי טענות על שימוש במושגים לא פארלאמנטאריים. כאשר באתי לכנסת הזאת נדהמתי מן הסגנון הבריוני האלים השולט בכנסת הנוכחית. אני חושב שהממשלה וחבריה תרמו לכך תרומה מכרעת.

גברתי היושבת-ראש, כמו קודמי אני סבור שאין כל טעם להיכנס לעבי הקורה של הידרדרות החקלאות הישראלית כל זמן שאין שר חקלאות המנהל את החקלאות כפי שצריך.

חיי"ר ש. ארבל-אלמזלינו:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת שמואל טולידאנו, באותו נושא.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כדי שחברי הכנסת אירגן לא ישאל אותי מדוע אני לא מדבר לעניין כי בחלק מהדברים אני סוטה-מהנושא אני רוצה להדגיש שנושא הצעתי לסדר-היום כפי שאושר על-ידי נשיאות הכנסת היה: "ההתמוטטות בענף החקלאות כתוצאה מאי-תיפקוד שר החקלאות". במלים אחרות, ביקשתי להתריע על מצב בלתי-מסביל שבו שר האתראי אחריות מיניס-טריאלית לנושא מסוים אינו מקדיש את מלוא הזמן, המרץ והמחשבה לנושא שבתחום אחריותו הישיר והבל-עדי ובמקום זאת משקיע את מלוא אונו וכוחו בנושאים שונים ומשונים שבחלקם קשורים לתפקידו הנוסף כיושב-ראש ועדת השרים להתיישבות ובחלקם אף מחוץ לתפקיד זה.

משה ארנס (הליכוד):
אתה חושב את עצמך מומחה לענייני חקלאות?

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
לא. אני מדבר על תיפקודו של השר ולא על בעיית החקלאות. כל חברי-כנסת יכול ללמוד נושא ולהעלות אותו. כאשר אומר שאני מומחה לחקלאות תבוא בטענות. אני מומחה לגיהול משרדים. עבדתי במשרד ממשלתי 11 שנה.

כך נוצר מצב שאפילו חברי-הכנסת פסח גרופר, איש הליכוד, קובע: "לחקלאות אין למעשה שר. אריק שרון אינו נותן דעתו לענייני חקלאות. הוא אינו עוסק בחקלאות ולא נגשש עם חקלאים. הוא שר להתנתלות ולא שר חקלאות."

יוסף רוז (הליכוד):
כדאי לך למצוא אסמכתה חזקה יותר מזאת.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
זה אחד האנשים החזקים אצלכם. הוא אמת המידה שלכם.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
קשה לתאר שני דברים שיש להם קשר יותר גדול. כאשר האיש הממונה על החקלאות הישראלית אינו ער סב בחקלאות הישראלית — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):
יש קשר בין שר החקלאות לבין החקלאות?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אין קשר בין שר החקלאות לבין המצב בחקלאות. זה נכון. חברי העיר הערה נכונה.

(חברי-הכנסת מרדכי וירשובסקי קורא קריאת ביניים)
תיכף נדבר על הקשר לממשלה. זה הנושא שעל סדר-היום: תיפקודו או אי תיפקודו של מי שמשמש כשר החקלאות. קשה לתאר קשר יותר אמיץ. החקלאות הישראלית ניווקה נזקים שאולי אינם ניתנים לתיקון מפני שברגע זה אין שר חקלאות שמתפקד.

התפקיד השני של שר בממשלה הזאת הוא פוליטי. הוא ראש החץ, ראש המחץ, של מפלגה פוליטית שעדיין אינה קיימת בתוך הממשלה הזאת. שר החקלאות הוזכר פעם מעל הבמה הזאת את הביטוי "גיס חמישי" כאשר הוא מתכוון אל חברי ואלי. מאז הוא אינו מכבד את ועדת הכנסת המבקשת ממנו לערוך ביור על הביטוי.

יוסף רוז (הליכוד):
האם אתה מכחיש זאת?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
כיוון שהוא אינו מוכן ללמוד את תוכן המושג הזה בוועדה אלמד אותו זאת מעל הדוכן הזה. המושג "גיס חמישי" הומצא על-ידי הגנרל הפאשיסטי מולה בעת מלחמת האזרחים בספרד. הגנרל הפאשיסטי מולה היה ממנה מטעם הגנרל פראנקו והוא גייס גיס של מתנחלים ספרדים במארוק הספרדית דאז. תפקידו היה לכבוש את מאדריד. אמר הגנרל מולה: יש לי ארבעה גייסות העולים על מאדריד וגיס חמישי בתוך מאדריד הפועל למען נצי-חוננו, נצחון הפאשיסטים.

גברתי היושבת-ראש, גיס חמישי הפועל למען נצי-חון הפאשיסטים בישראל ישנו במדינה, בכנסת ובממשלה. אני חושב ששר החקלאות או מי שמכונה שר החקלאות, מי שהיה צריך לתפקד כשר החקלאות ואינו מתפקד כשר החקלאות, תפקידו העיקרי הוא: מפקד הגיס הזה בתוך ממשלת ישראל.

משה ארנס (הליכוד):
חברי-הכנסת אבנרי, אתה צריך לחזור כך מדברך. זה לא פארלאמנטארי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
מה לא פארלאמנטארי? מה? גיס חמישי?

משה ארנס (הליכוד):
מה שאמרת. תחזור כך מדברך. תעניין בפרוטוקול.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
המשמעות היחידה של המושג "גיס חמישי" היא המשמעות ההיסטורית שהזכרתי כרגע. המושג הזה הושג מע מעל הבמה הזאת על-ידי שר החקלאות. אני מסכים אתך שזה ביטוי לא פארלאמנטארי. אני חושב שזה ביטוי

בענף החקלאות אין עוררין. יש עוררין לגבי הסיבות שהולידוהו. יש גירסה אחת של שר החקלאות האומרת שהסיבות הן על רקע התהפוכות הכלכליות במשק, שינוי שער החליפין של הלירה ועוד ואילו הגירסה השנייה שלה שותפים החקלאים מכל הגוונים, ובמיוחד המושבים שהם הסובלים העיקריים, אומרת שכמעט כל האשם הוא בשר החקלאות. במזכירות תנועת המושבים נמתחה ביקורת חריפה ביותר על השר וכמה מן הדוברים אף תבעו את התפטרותו שנמנעה, כפי שגרס מזכיר תנועת המושבים, "בשל הצורך לשמור על יחסים תקינים עם משרד החקלאות". במלים אחרות, הם החליטו שלא כדאי להסתכן בתגובת זנגד הצפויה.

אני מקווה שתשובת השר היום תהיה עניינית ותנסה לשכנע את חברי הבית שאמנם גירסתו היא הנכונה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

רשות הדיבור לשר החקלאות, אשר ישיב על ארבע ההצעות שהועלו.

שר החקלאות א. שרון :

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני חבר כנסת בקאדנציה הזאת שנתיים וחצי וכיהנתי כחבר הכנסת בקאדנציה הקודמת כשנה ואני מוכרח לומר שמעולם לא נשמעו בבית הזה כל-כך הרבה דברי שיטנה, כל-כך הרבה דברים שאין בהם אמת, כל-כך הרבה דברים שאין להם קשר לגושא הנדון. לא טובת החקלאות ולא טובת החקלאים עמדו לנגד עיני חברי הכנסת שדיברו היום מעל הדוכן הזה. על כן אין לי אלא לבקש להסיר את כל ההצעות מסדר-היום. וכאשר חברי הכנסת ירצו לדון ברצינות על נושא החקלאות, שהוא נושא רציני, אשמח לדון בו כאן.

אבקש להסיר את כל ההצעות מסדר-היום.

מרכיב וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :

זו תשובה. ואומרים שהשר לא מתפקד.

(קריאות באולם)

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

לחבר-הכנסת הדר יש הצעה אחרת להצעתו של חבר-הכנסת גרופר.

עכ"ם הדר (הורביץ) (המערך) :

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מטרידה אותי הנימה שבהעלאת הנושא על סדר-היום ובדברי מגישי ההצעות שבהחלקם הגישו אותן מתוך מניעים פור-ליטיים לגבי הוויכוח שאנו נחוגים בו בתחום המדיני, וחלקם — אני חושש — גם מסיבות אישיות.

אני אינני נמנה עם אלה המגינים על השר שרון. הוא איננו ממפלגתי, תפיסותיו אינן מקובלות עלי וחיפ-קודו במשרד החקלאות איננו מניח את דעתי. אבל הטיעונים שהועלו כאן חרגו מהעלאת הנושא באופן ענייני ועסקי בנושאים אחרים לגמרי.

חבר-הכנסת גרופר, כל תהיה טעות. מה שהביא אותנו היום זו המדיניות של הליכוד ותפיסותיו, אלה שאתה היית הדובר שלהן. כל משרד החקלאות אשם במצב גם אם יש לו חלק נכבד בכך. האשמה היא במדיניות הליכוד ובמדיניות משרד האוצר שהביאו אותנו לאן שהביאו. המשבר בענף הפרחים מקורו בכמה סיבות

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה) :

אמסור לחבר-הכנסת גרופר את הדברים אם לא שמע. אני חושב שבנושא החקלאות הוא מבין בדיוק כמור.

אני ממשיך לצטט מדברי חבר-הכנסת גרופר שאיננו אמון על חבר-הכנסת רום : "אפילו חברי הליכוד במגזר החקלאי אינם מתקבלים אצל השר. אם לא תינתן תשובה מעשית לבעיות החקלאות העומדת בפני שוקת שבורה אני חווה את מפולת החקלאות". "אני", פירושו, פסח גרופר.

חבר-הכנסת גרופר חזה והמפולת אמנם הגיעה. פר-חים שנועדו להכניס דולרים מושמדים על המוקד ; חממות שבהן הושקעו מיליונים רבים נותרו בלתי מנוצלות. לר-לים במושבים נטושים מזה זמן רב ועדפי ביצים ועופות קפואים ממלאים את מחסני הקירור. בימון השבוע בטל-וויזיה שמענו השבוע בדלים מזועזעים על מה שקורה בענפי החקלאות השונים ועל חלקו של שר החקלאות בעניין זה. מזכיר המרכז החקלאי קובע כי בתקופת כהו-נת שר החקלאות הנוכחי יצרה הממשלה אנארכיה בכל סדרי הייצור וכי אם לא יחול שינוי יסודי במדיניות הממשלה כלפי החקלאות והיצוא החקלאי נגיע לכך שם-שקים חקלאיים יינטשו על-ידי יושביהם. ואני שואל : כיצד יחול שינוי יסודי במדיניות הממשלה אם לא קיים שר המקדיש זמן ללימוד הבעיות, ניתוחן והגגת הפת-רונות הדרושים בפני הממשלה ? הרי אין כל ספק בדבר סדר העדיפויות של השר. לקפיצות ולדילוגים מגבעה לגבעה בהרי שומרון הוא מוכן להקדיש ימים ולילות כי לפי תפיסתו והבנתו הומו אפ-רץ ואילו הגליל והנגב שימתניו.

הלהט של שר החקלאות להתנחל בגדה המערבית הגיע לממד מסוכן. הוא רואה כל התיישבות, שיכון או מפעל בתחום הקו הירוק כחסר תכלית, אם לא כמטרד לאומי. כספים שנועדו להתיישבות מועברים לסלילת כבישים ביהודה ושומרון. את יעדו לביטול הקו הירוק הוא משיג באיטיות אך בבטחה בתחום החקלאות. הקו הירוק שכשמו כן הוא, המבדיל בין ישראל שלפני מל-חמת ששת הימים הפורחת והירוקה לבין ירדן דאז הי-בשה והצחיחה, הולך ונעלם ואם תמשיך החקלאות להי-דרדר לא יהיה זכר לקו הירוק וישראל, יהודה ושומרון ייראו כרצף טריטוריאלי אחד. אז יוכל אולי שר החק-לאות לשכנע את אורחי המדינה שיתלחו אליו לסיור אווירי שאמנם אין הבדל בין ישראל שבתחום הקו הירוק לבין יהודה ושומרון, אין שטחים ירוקים בשניהם.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר כנסת המ-עלה הצעה לסדר-היום בנושא הנוגע לשר החקלאות לוקח על עצמו סיכון גדול כי כמצביא טוב יוצא השר תמיד להתחפת נגד, כדור כלל אישית. השר השול להפשיתו ולהציגו עירום ועריה, לגמדו, להטיל ספק בצי-ויותו או פשוט להציג לו את השאלה הנוקבת : מי אתה בכלל ? מי מאחוריך ומי מלפניך ? חבר הכנסת נוטל עליו סיכון נוסף, שאם כתוצאה מאותה התקפה ירצה להגיש קובלנה לוועדת הכנסת כי אז אין סיכוי ששר החקלאות יופיע בפניה כדי לתת את הדין. לאחר שבדקתי היטב את עברי הציוני, את קומתי, לבושי, סביבתי ועוד כהנה וכהנה החלטתי לטול על עצמי את הסיכון הבלתי-מחור שב הזה ולומר את דברי.

רבותי חברי הכנסת, דומני שעל המשבר החמור

בתעשיה או כשירותים. מאות מיליארדים של לירות הושקעו בחקלאות ואם היא תיהרס אנחנו לא נבנה אותה מחדש. זה לקח דורות עד שבנינו חקלאות כזאת ואסור לתת לה ליהרס. אבל היא נמצאת במצב של הרס. ענף הלול על כל שלוחותיו מפסיק לתפקד כי החקלאים מפסידיים בזה. ההפסדים האלה מצטברים בבנקים, הם יתבעו אותם, ואז יהיו פשיטות רגל וכוונסי נכסים. לגבי ענף הפרחים, ל-7,000 משפחות לא תהיה אפשרות בעונה הבאה להפעיל את החממות שלהן, הן פשוט לא יפעילו אותן. לגבי המשבר בענף החקלאות, אני מסכים עם חברי-הכנסת הדר ששר החקלאות איננו האשם היחיד. האשמה מוטלת גם על שר האוצר וסגנו.

חיים קופמן (הליכוד):
זו כבר בעיה משפחתית.

יחזקאל זכאי (המערך):
במשך שנתיים אנחנו צועקים ומתריעים וכותבים ואין אוזן קשבת. אם יש לי טענה לשר החקלאות הטענה היא על כך שהוא לא קם והתפטר כמחאה על המשבר בחקלאות. זו הטענה שלי נגדו.

אני רוצה להעיר הערה אחרונה ואני מבקש את תשומת לב הבית אליה. הראשונים שיפלו יהיו אותם מושבים שהוקמו בשנות ה-50, בתקופת גלי העלייה הגדולה שבאו מארצות האיסלאם, כל המושבים שיושבים בהם בני עדות המזרח. הם עדיין בתהליך של ביסוס. אלה משפחות גדולות עם משקים קטנים, עם מיכסות קטנות של קרקע ומים. התחילו לבסס אותם בענפי הפרחים והלול כמשק חצר. יש ביניהם כאלה שכבר נפלו. הם יהיו הראשונים שיפלו.

אני מציע להעביר את הצעתו של חברי-הכנסת כץ (עוז) לוועדה כדי שנוכל ללבן את הבעיה הזאת. אני בכלל מתפלל על שר החקלאות שהוא בעצמו מתריע על המצב בחקלאות ועם זאת מציע להסיר את ההצעות האלה מסדר-היום.

היו"ר פ. שינמן:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת תופיק טובי, להצעה.

תופיק טובי (החיתים הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להעביר לוועדה את הצעתו של חברי-הכנסת אבנרי. התשובה של שר החקלאות שבה הציע להסיר מסדר-היום את ההצעות שהועלו על מצב החקלאות מתאימה למי שבאמת עיסוקי אינם בחקלאות ומוכיחה שדאגתו של שר החקלאות רחוקה מאוד מתחום פיתוח החקלאות בארץ. התשובה מוכיחה שהשר שרון עוסק בכל דבר חוץ מאשר בחקלאות שהוא מונה להיות אחראי לפיתוחה. שר החקלאות הוא היום שר ההתנהלות. הוא בעצם השר שבחטות מתפתח הכוח המסכן ביותר את החיים הדמוקרטיים, חיי החוק והמשפט בישראל, "גוש המגורים". ובחטות של השר שרון מטופח כוח כזה שכל פעילותו היא חתירה נגד השלום ונגד הסדרים הדמוקרטיים, החוקיים והמשפטיים במדינה, והתפתחותה ושנאה בין שני העמים בארץ. הדוני מה האחרונה של הסירוב להתפנות מאלון מורה בעידודו של שר החקלאות וביזוי בית-המשפט העליון היא העדות הטובה למצב שהגענו אליו בחטות השר שרון. השר שרון הוא שר המצפים בקרב האוכלוסיה הערבית בישראל. הוא רוצה להחזיר אותנו, את הארץ, לימי הצלבנים, ביחס של הממשלה אל האוכלוסיה הערבית. הוא אינו דואג

וקודם כול במימון הבלתי-מתאים שניתן לענף זה בניגוד למימון הניתן לענפים אחרים, כמו התעשייה, וזה באשמת משרד האוצר. סיבה שנייה — שער חליפין שלא תאם — — —

מוטב שתאזינו, החקלאים מהליכוד, חברי-הכנסת גרופר ויגאל כהן. לשניכם חלק נכבד בשואה שפקדה אותנו.

פסח גרופר (הליכוד):
אנו מכירים את זה לא פחות ממך. אל תתיימר להיות מומחה.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
לא מומחה.

פסח גרופר (הליכוד):
אל תטיף לנו מוסר כי גם אני יכול להטיף לך מוסר.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
צריך אדם להיות בעל מצח נחושה כדי להופיע כפי שהופעת אתה. השר שרון והאוצר ביצעו את המדיניות שלך. חברי-הכנסת גרופר, מקורו של המשבר בהשקעות ממומנות בצורה בלתי-נכונה; מקורו בפיתוח לא נכון בחורף שעבר, פיתוח שפיגר אחרי האינפלציה המקורית, ומקורו בכך שיש לעודד ענף כזה בראשית דרכו בתמריץ, דבר שאתם מסתייגים ממנו. לא יעזור לכם כלום, אתם תיאלצו לתמרץ אותו כי הוא ענף חלש. רי דבר אחרון: יש לדאוג שיצוא הפרחים והירקות יהיה ביד אחת, כמו בהדרים, כדי למנוע תחרות בין יצואן ישראלי אחד ליצואן ישראלי אחר. מי שמונע חקיקה מתאימה בעניין זה הם חברי-הכנסת גרופר ויגאל כהן. תפישתם היא שכל יצואן ילך עם סל הפרחים שלו ויתמודד בעצמו בשוקי אירופה לטובת הצרכנים שלו. זה מקור המשבר. חלקו של השר שרון בו נכבד אבל תרום מתכם שלכם נכבדה יותר.

יגאל כהן (הליכוד):
אתה לא מכיר את העניין.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
דווקא משום שהנושא חמור וכבד. אני מציע להעביר ביר את הצעתו של חברי-הכנסת גרופר לוועדת הכלכלה של הכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת זכאי שמציע להעביר את הצעתו של חברי-הכנסת כץ (עוז) לוועדה.

יחזקאל זכאי (המערך):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, עם התמנותו של אריק שרון כשר החקלאות הוא קבע סיסמה: פני המשרד לחלש. אני בירכתי אותו מעל במה הזאת על הסיסמה הזאת אבל הזהרתי אותו ואמרתי לו שכבר שמעתי סיסמאות כאלה ושהוא לא יצליח בזה. לצערי הרב לא התאכזבתי ולא רק שהסיסמה הזאת לא התגשמה אלא גם חקלאים שהיו ברמה בינונית נחלשו במשך השנתיים וחצי האחרונות.

רבותי חברי הכנסת, המשבר בחקלאות הוא משבר שאי-אפשר להיות אדישים לגביו. המשבר איננו כזה שאם חקלאי לא ימצא פרנסה ממשקו הוא ילך לעבוד

לתנועת המושבים של הפועל המזרחי או לתנועת המושב-בים הכללית. לפני ימים מספר ערכו אנשי המושב הפגנה וחטמו את הכביש בהתריסם כי ענף הלול במשבר נורא גם באשר לבשר וגם באשר לביצים. ידעי דבר בחקלאות טוענים שחלק גדול מענפי היצוא בחקלאות — ירקות, אבוקאדו, כותנה — נמצאים במשבר. יש המתלוצצים שהיצוא החקלאי היחיד הממשיך להיות רווחי הוא היצוא של דגי נוי מאילת. אעבור לענף הבא, ענף סלק הסוכר המתחסל עד כדי סגירת בתי החרושת לסוכר.

אומר איפוא אדם כמוני: תחום מפואר בזה בכלכלת ישראל נמצא במשבר במגוון רחב מאוד של ענפים וענפי משנה — פרחים, חלב, עופות, ירקות, אבוקאדו, כותנה, סוכר. איוו סיבה נוספת צריכה הכנסת שהחקלאות ב"ר ראל יקרה לה — לא כבודו של שר החקלאות אלא החקלאות — איוו עוד נימוקים היא צריכה לשמוע כדי להגיד לשר הזה: הפעם הנושאים האלה הנוגעים למצב החקלאות בישראל ירדו לוועדת הכלכלה? אם השר צודק יבוא לשם ויוכיח במספרים, בעובדות ובסיפורים. ואם לא צודק — כפי שאני בטוח — תראה ועדת הכלכלה ותשפוט ואולי תגיש לכנסת סיכום שיקבע: לאחר שדנו במצב החקלאות בישראל חמש, שש, שבע ישיבות ולאחר ששיירנו פה ושם הגענו למסקנה ששר החקלאות הנוכחי אינו מתפקד ואנחנו ממליצים שיישלח אחר כבוד להיות חבר כנסת רגיל.

הי"ר פ. שינמן:

אני שואל את חבר-הכנסת פסח גרופר אם הוא מסכים להעביר את הצעתו לוועדה.

פסח גרופר (הליכוד): מסכים

הי"ר פ. שינמן:

חבר-הכנסת אברהם כץ (עוז): האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

אברהם כץ (עוז) (המערך): כן.

הי"ר פ. שינמן:

חבר-הכנסת אורי אבנרי: האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

אורי אבנרי (מחנה שלי): כן.

הי"ר פ. שינמן:

האם חבר-הכנסת טולידאנו מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

שמאל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה): כן.

הי"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, נצביע על ההצעה לסדר-היום על ענף הפרחים של חבר-הכנסת פסח גרופר בנפרד ואחר-כך — על שלוש ההצעות יחד.

משה עמאר (המערך): לא, לא, התשובה היתה אתה.

לישובים ולהתפתחותם החקלאית אלא להקמת נקודות מצפה המאוכלסות בשכירים, בוקיפים שיחיו חיי בטלה ויקבלו תשלום מתקציב המדינה. וכל זה מיועד כדי לבצע לא מדיניות של פיתוח החקלאות בגליל אלא מדיניות של ניסול האוכלוסיה הערבית מאשרית אדמתה.

לסיום, שר החקלאות מר שרון אמר בישיבת הממשלה מה-25 בנובמבר, לפי עתון "הארץ" מה-26 בנובמבר, וזה מתאים לשר שעיסוקיו אינם בחקלאות אלא בכל דבר אחר מחוץ לחקלאות: "לנו יש כוח של אימפריה אבל אנחנו מתנהגים כגמדים". השר שרון פועל ועושה תחת האילוסיה שהוא חי בתקופת האימפריות ושוכח שאימפריות גדולות וענקיות התמוטטו אבל כקולוניאליסט הוא רוצה לנהוג כלפי העם הערבי הפלשטינאי. זוהי אילוסיה מסוכנת, הרפתקנית, שאין לה אמנם כל סיכוי אבל היא תהרוס לא רק את החקלאות ולא רק את היחסים בין שני העמים אלא גם את השלום ושני העמים מצפים לו. לכן יש לדון על המתרחש בשטח שעליו ממונה שר החקלאות כדי לקרוא אותו לסדר על אי-מילוי תפקידו כשר החקלאות.

הי"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר פעיל, להצעה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני בא להציע לכנסת להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת טולידאנו לוועדת הכלכלה ואני רוצה לתת להצעתי רק נימוקים הנוגעים לחקלאות. אם צריך להביא דוגמה חיה לכך שהשר הנוכחי הממונה על החקלאות בישראל אינו עוסק בחקלאות הרי ההתנהגות שלו לפני רבע שעה מעל הדוכן הנה כאשר אמר: "אני מציע להוריד את ההצעות" היא הדוגמה הקלאסית.

אביא איפוא ראיות מן החקלאות. דומה כי אין ספק שהחקלאות נמצאת במשבר עד כדי כך שראוי שוועדת הכנסת תדון עליה. ענף הפרחים במצוקה, והציג זאת כאן נציג התאחדות האיכרים פסח גרופר. התאחדות האיכרים היא לא פאקטור בשביל שר החקלאות. איך הוא אמר? — הם לא מבינים בחקלאות. הוא מבין, הם לא. הם הציגו את המשבר בענף הפרחים והוא אמר: אין משבר, הם דיברו לא לעניין. ענף שני השרוי במצוקה הוא ענף החלב השקוע עכשיו במשבר בגלל ביטול הסובסידיות. לא צריך להיות מומחה גדול בשביל לדעת זאת. השר שרון טוען שאין משבר וכי הכול בסדר. מי הכניס ענף זה למשבר? — שר החקלאות ושר האוצר החדש, הלא ליבראלי, ושר החקלאות אפילו לא עמד בפניו כדי לא לתת סובסידיות של החלב להיכלות. אם כן, ענף שני נמצא במשבר. ומה מתרחש בענף הלול, בנושא הביצים והעופות? כבוד שר החקלאות, אם עוד יש לך כבוד אתה יכול לשנות את דעתך ולהסכים שיהא על כך דיון בכנסת.

השר מ. נסים:

באיוו סגנון זה?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני בכוננה אומר את זה, אני תוהה אם יש לו כבוד.

המושב ספסופה נמצא בגבולות ישראל, בלי ויכוח. אינני יודע לאיוו תנועת מושבים הוא משתייך, אם

הצבעה**מאיר פעיל (מחנה שלי) :**

למה בנפרד? אף אחד לא ביקש.

אברהם כץ (עוז) (המערך) :

שיעלה השר וינמק למה להפריד.

היו"ר פ. שינמן :

כך הוחלט לפי התקנון : על ההצעה לסדר-היום מס' 3560 של חברי-הכנסת גרופר תהיה הצבעה נפרדת ; על ההצעה לסדר-היום "מצב החקלאות בישראל" תהיה הצבעה אחת.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך) :

מדוע? מדוע בנפרד?

היו"ר פ. שינמן :

כי כך הוחלט. היתה הצעה נפרדת וכך התקנון אומר.

חברי הכנסת, לגבי ההצעה של חברי-הכנסת גרופר היו שתי הצעות : הצעה להסיר את הנושא מסדר-היום של הכנסת והצעה להעביר את הנושא לוועדה. נצביע זו מול זו את שתי ההצעות.

מרבכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה) :

אבקש למנות.

פסח גרופר (הליכוד) :

בבקשה למנות.

היו"ר פ. שינמן :

אין צורך למנות, זה כלי-כך ברור.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא שהועלה על-ידי חברי-הכנסת פ. גרופר לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר פ. שינמן :

אני מעמיד להצבעה את ההצעות של חברי-הכנסת אברהם כץ (עוז), אורי אבנרי ושמואל טולידאנו. מי בעד הסרתן מסדר-היום?

יפשי שריד (המערך) :

יש להצביע על כל הצעה לחוד.

היו"ר פ. שינמן :

אם הסיעה מבקשת, בבקשה. האם הסיעה מבקשת שתהיה הצבעה נפרדת על כל הצעה?

(קריאות : כן, כן.)

היו"ר פ. שינמן :

בבקשה. אני מעמיד להצבעה זו מול זו את ההצעה להסיר את הנושא שהועלה על-ידי חברי-הכנסת אברהם כץ (עוז) מסדר-היום של הכנסת ואת ההצעה להעביר את הנושא לוועדה.

יפשי שריד (המערך) :

גא למנות.

היו"ר פ. שינמן :

המוזכיר ימנה.

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא שהע-

לה חברי-הכנסת א. אבנרי בסדר-היום

של הכנסת

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה

חברי-הכנסת א. אבנרי לדיון בוועדה

ההצעה לא לכלול את הנושא שהעלה חברי-

הכנסת א. אבנרי בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר פ. שינמן :

אנו עוברים להצבעה על הצעתו של חברי-הכנסת שמואל טולידאנו. מי בעד ההצעה להסיר את הנושא מעל סדר-היום?

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא שהע-

לה חברי-הכנסת ש. טולידאנו בסדר-

היום של הכנסת

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה

חברי-הכנסת ש. טולידאנו לדיון בוועדה

היו"ר פ. שינמן :

הכנסת החליטה להסיר מסדר-היום — —

(קריאות : לא, לא, אנחנו מבקשים למנות.)

היו"ר פ. שינמן :

בבקשה, הרשות בידכם. אני מבקש למנות.

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא שהע-

לה חברי-הכנסת ש. טולידאנו בסדר-

היום של הכנסת

בעד ההצעה להעביר את הנושא שהעלה

חברי-הכנסת ש. טולידאנו לדיון בוועדה

ההצעה לא לכלול את הנושא שהעלה חברי-

הכנסת ש. טולידאנו בסדר-היום של הכנסת

נתקבלה.

4. לפנות את אלון מורה

היו"ר פ. שינמן :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 3844 של חבר-הכנסת יוסי שריד, בנושא : לפנות את אלון מורה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (המערך) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת — —

דב שילנסקי (הליכוד) :

לא שמעתי, לפנות את תל-אביב ?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
לא, לא, להוריד את אלון מורה.

דב שילנסקי (הליכוד) :

אהה, חשבת את תל-אביב. חשבת שחבר-הכנסת יוסי שריד רוצה להוריד גם את תל-אביב.

יוסי שריד (המערך) :

כמו בכל שבוע מתכנסת ממשלת "גוש אמונים" לשיבתה הקבועה. בחוץ, כך אני קורא בעיתונים, במזג אוויר קשה, ממתינים עשרות רבות של עתונאים, יותר עתונאים מאלה המחכים לשמוע את מר נאור, דובר של קבוצת בגין המתכנסת גם היא, משום מה, כמנהגה בקריית בן-גוריון בירושלים. העתונאים הרבים מחכים כאן לפתח של ממשלת "גוש אמונים" כי כאן נופלות ההכרעות האמיתיות. כאן גם אומרים וגם עושים, גם מחליטים וגם מבצעים.

על סדר-היום של ממשלת "גוש אמונים" : האם לפנות את קבוצת בגין ממקומה ולהעביר אותה למקום אחר אם לאו. חברים מרכזיים בממשלה הזאת סבורים כי יש לעקור את מר בגין ותבריו ללא דיחוי ולהעבירם כבר עכשיו אל המקום החדש שאותה להם על המפה הפוליטית. חברים אחרים בממשלה "גוש אמונים" סבורים אחרת : הם מאמינים כי יש ללכת בדרכי שלום ולתת לבגין, לוויצמן, לארליך ולידין ארכה נוספת. יש בקבוצה הזאת גם יסודות חיוביים, אומרים אלה מ"גוש אמונים". דובר הממשלה בני קצובר טוען במפתיע כי התרשם, ואני מצטט, "שאפילו ויצמן הוא ציוני ופאטריוט". חבר אחר בממשלת "גוש אמונים", הרב קוק, מדבר באותה הרוח, ואני מצטט — וזאת ציטטה, חברים — "עקרונית הקבוצה הזאת טובה מקבוצות אחרות — הוא אומר "הממשלה" — ויש להמשיך את המגעים אתה". זו ציטטה. לאחר חילופי דברים, בסופה של הישיבה גוברים המחלוקות בממשלה פורת-קצובר-קוק-לינגר וידם על העליונה. מחליטים שלא להפיל את קבוצת בגין מייד, להמשיך אתה את המשא-ומתן, לקבוע סדרת פגישות עם האלמנטים השפויים בקבוצה כמו אריק שרון וחבולון המר, לנצל את שירותי הטובים של חבר-הכנסת הרב דרוקמן, אך כל אלה בלי לסטות ימין או שמאל כיון הסיכויים העקרוניים של הממשלה האמיתית בישראל.

קבוצת בגין, מצדה, מחליטה גם היא שלא להחריק את העימות. ויצמן מתבקש לטלפן מחדרו של קדישאי — כך מדווחים העיתונים — ולדבר עם בני קצובר בכבודו ובעצמו. ואני מצטט, כך היה כתוב : "מדוע אינכם רוצים להיפגש אתי ?" הוא שואל את מר קצובר. "בשם הכבוד שאני רוחש לכם, עם כל חילוקי הדעות, בשם הכבוד

שאני מקווה שאתם עדיין רוחשים לי — הבה ניפגש", מפ-ציר ומתחנן מר ויצמן. ועוד מסכמת קבוצת בגין כי שרון יצא בכיפה סרוגה להשתתף בהקפות באלון מורה. ושם, תוך כדי ריקוד, הוא אומר : "אם יש ערובה לקיומנו זו רק ההתיישבות היהודית הזאת". כל חברי הקבוצה, לרבות ראש הקבוצה, מתבקשים שלא להרפות מממשלת הגוש ולהמשיך לדבר על לבה.

זהו מצב העניינים ברגע זה. עדיין לא ברור אם תסכים קבוצת בגין להתקפל מרצונה או שהממשלה בפועל תיאלץ לקפל אותה ולהכניעה בכוח.

חברי הכנסת, זהו החזיון המתרחש כל הימים זאלה לנגד עינינו. העולם מתבונן במתרחש ואינו מאמין למראה עיניו. אנחנו מסתכלים — ומסרבים להאמין. מעולם לא השפילה קבוצה קטנה כל-כך, תקופת זמן ממושכת כל-כך, ממשלה נכנעת ונלעגת כל-כך.

דב שילנסקי (הליכוד) :

אתה בדברייך משפיל את העם, לא הקבוצה הזאת היא המשפילה אותה.

(קריאות מספסלי המערך : לאיזה קבוצה אתה מתכוון ? על מי אתה מדבר ?)

אני מתכוון גם לממשלה וגם ל"גוש אמונים", הוא משפיל את שניהם.

(קריאת ביניים : אם כך, באמת יש שתי ממשלות.)

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת שילנסקי, תפסיק לקרוא קריאות ביניים. למה לך תגובות ?

דב שילנסקי (הליכוד) :

אסור לקרוא קריאת ביניים ? כבוד היושב-ראש, האם מותר לי לקרוא קריאת ביניים ?

היו"ר פ. שינמן :

לא.

דב שילנסקי (הליכוד) :

אני רציתי רק להעיר לחבר-הכנסת יוסי שריד שלא ימשיך לדבר כך כי בדרך הזאת הוא יידרדר עד לחד"ש.

יוסי שריד (המערך) :

חבר-הכנסת שילנסקי, אתה שואל אם מותר לקרוא קריאות ביניים. לצערנו כל דבר נקרא היום קריאות ביניים. אילו היו אמות מידה מסוימות לקריאות ביניים היה היושב-ראש בוודאי אוסר את קריאות הביניים שלך. אבל אין שום קנה מידה, אין שום סטאנדארטים, שום נורמות ולכן גם אתה יכול לקרוא קריאות ביניים.

היו"ר פ. שינמן :

אני אסרת.

יוסי שריד (המערך) :

המזרח התיכון כולו סוער ורוגש ; תמורות עצומות מתחוללות ; סכנות שלא ידענו כמותן רובצות לפתח — אבל למר בגין אין זמן לכגון אלה. הוא מהלך קדורנית, שקוע רובו ככולו בשאלה האחת והיחידה שאין בלתי,

בתוקף ואם אלה הן הדרכים, של השלמה ולא של שלום, אהנו דוחים אותן מכול וכול ואנו דורשים פינוי מידי של אלו מורה בכל אמצעי שיידרש.

איננו יודעים מה היה בשיחה בין ראש הממשלה א' לבין ראש הממשלה ב', בין קצובר לבין בגין, בסוף השבוע שעבר. איננו יודעים מי הבין ומי לא הבין, מי רצה להבין ומי לא רצה להבין, מי מיתמם, מי מוליך שולל, מי חוזר בו, מי טועה ומי מטעה. איננו יודעים וגם אין זה מענייננו אך אנו יודעים כי על הממשלה הזאת מוטלת החובה לפנות את אלו מורה עכשיו ולא יאוחר מסוף שבוע זה. אם יש בכוחה של ממשלת בגין להוריד את אלו מורה תעשה זאת; אם אין לה כוח תרד היא עצמה וממשלה אחרת תמלא את החובה ללא היסוס.

הי"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לשר החקלאות, לתשובה על הצעתו של חבר-הכנסת יוסי שריד.

שר-החקלאות א. שרון:

כבוד היושב-ראש כנסת נכבדה, אמנם בגלל הצורה שבה הועלתה ההצעה לסדר-היום, בגסות שלא נשמעה כמותה, לפי דעתי, בבית הזה, לא מגיעה לא בעצם תשובה. אולי אפשר להפסיק את הקולות המעוותים האלה מצד ימין?

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

חדל מהשפה הזאת, על אילו מעוותים אתה מדבר?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

מרגיזה אותו העובדה שכל המפלגה שלו הצביעה נגדו. עוד לא היה אי-אמון כזה.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

תסתכל על עצמך ותראה מי מעוות.

הי"ר פ. שינמן:

הוא לא דיבר על אדם אלא על קולות. אין ממשות בקולות.

זיראן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):

תתיישר גם בדיבוריך.

(חבר-הכנסת שלמה הלל קורא קריאת ביניים)

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

מי מדבר על עיוות.

שר-החקלאות א. שרון:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כפי שאמרתי, הייתי צריך לנהוג בהצעה הזאת כפי שנהגתי בהצעות הקודמות אבל כנראה אי-אפשר לנהוג באותו יום תמיד באותה הדרך והפעם התשובה תהיה שונה אף שלפי דעתי מבחינת הצגת הנושא היה מגיע שאשיב באותה דרך.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

שר שנשאר בודד בעמדתו היה צריך להתפטר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

אינך מתבייש?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

שר שכל הכנסת מצביעה נגדו צריך להתפטר.

שאלת אלו מורה. המדינות סביבנו עוברות תהליך של התחמשות אדירה ומאימת. נקשרות עסקאות של נשק המשנות את סדרי האזור. אבל מר בגין מכונס בתוך עצמו, אחוז בדאגותיו העיקריות, דאגות אלו מורה. מעמדנו הבינלאומי הולך ופוחת, הבדידות סוגרת עלינו מכל צד, הטובים שבידידינו מתרחקים מאתנו, אש"פ עולה כפורח —

משה ארנס (הליכוד):

יוסי, יוסי, איך אתה חושב שיתקבלו הדברים האלה שלך? מה התועלת בהם?

יוסי שריד (המערך):

— אבל מר בגין רואה חזות אחת שהיא חזות הכול, חזות אלו מורה. שרים וחברי כנסת מעידים על מר בגין שמזה כחודשיים ימים, מיום החלטת הבג"צ, אין לראש הממשלה דבר אחר בעולמו אלא אלו מורה. הממשלה-זאת על האוטונומיה מתמשך והולך, טחנות ההיברות וההסכמה טוחנות לאט, אופק הגורמאליזאציה עם מצרים מתערפל והולך אבל ראש הממשלה מצפה לדבר אחד בלבד: הוא מצפה למוצא פיו של בני קצובר. הארץ שטופה בגל של אלימות, של איש הישר בעיניו יעשה. כל גוש של בריונים עושה דין לעצמו.

רב שילנסקי (הליכוד):

אינך מתבייש לקרוא להם "בריונים"?

יוסי שריד (המערך):

אבל ראש הממשלה מר בגין כאילו מנותק מן הסיב...

רב שילנסקי (הליכוד):

אם אתה קורא להם בריונים זה תואר כבוד.

יוסי שריד (המערך):

וכן... את אלו מורה ורק את אלו מורה הוא מעלה על ראש דאגתו.

חברי הכנסת, בעתוני סוף השבוע קראנו כי ראש הממשלה כמו נולד מחדש. הוא נולד מחדש משום שנדמה היה כי "גוש אמונים" מסכים לפנות את אלו מורה מרצון. אך הידיעות המופלאות האלו על הלידה הנדירה הזאת היו ככל הנראה מוקדמות מדי. "גוש אמונים" עומד במריו והוא מוסיף לנהוג בשגעון. אנשי אלו מורה ממשיכים למרד בגלוי בממשלה, בבית-המשפט ובכנסת; במלה אחת: מרד בכל המוסדות החוקיים, מרד במשטר הדמוקרטי של ישראל. את הנעשה אי-אפשר יהיה להשיב ואת המעוות יקשה מאוד לתקן. יידרשו שנים רבות כדי להחזיר את סמכות הממשלה למקומה, את כבוד בית-המשפט לישנו ואת עליונות הכנסת למעמדה הראוי. אנשי "גוש אמונים" חתרו תחת היסודות ממש והם מפילים עלינו את המשטר הדמוקרטי שלנו.

לא פעם אומרים עלינו כי קצרה רוחנו, כי אנחנו מעוניינים בפינוי בכוח ובמלחמת אחים ואילו הממשלה הרחיקת שולנו לא אצה לה הדרך לפינוי "משום דרכי שלום". אך כאשר הממשלה אומרת "משום דרכי שלום" היא בעצם מתכוונת לכניעה גוספת, לעד התרפסות והשפלה. גם את בית-הדין בחברון לא פינו מידי בגלל דרכי נועם ושידול ואמנם הוא לא פונה עד עצם היום הזה למרות ההבטחות וההתחייבויות החוזרות ונשנות שניתנו גם לבית הזה. לדרכי שלום כאלה אנחנו מתנגדים

חוברת ח', ישיבה רפ"ב
— הצעות לסדר-היום —

לשוב ולרע. גם משום כך תקום אלון מורה ליד שכם. על-יך החליטה ממשלת ישראל. על ביצוע החלטה זו אני אחראי. המקום שעליו הוקמה אלון מורה הומלץ בשעתו, וזה היה עוד בשנת 1968 והיתה המלצה נוספת בסוף 1972, על-ידי המטה הכללי שפיקד על צה"ל בתקופה ההיא. בית-המשפט העליון החליט כי יש לפנות את הש"ט בשל העובדה שבתי הישוב מצויים על קרקע פרטית. אני מכבד את החלטת בית-המשפט והממשלה כולה תכבד החלטה זו. כל אלה הקוראים תגר על הממשלה, ובעיקר אלה שפינו את כסאותיהם לאחר 30 שנות שלטון בארץ הזאת, אינם חרדים לקיום צווי בית-המשפט כפי שהם מתגעגעים אל הכסאות שנותרו מיותמים מהם.

(קריאות: לא נשארו מיותמים ...)

אורה נמיר (המערך):
הנאום כתוב לו. אל תקלקלו.

שר-החקלאות א. שרון:
בית-המשפט הגבוה לצדק — —

שלמה הלל (המערך):
היום זה לא היום שלך, אדוני שר החקלאות.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
מה שהוא עשה לעם ישראל זו לא השנה שלנו.

שר-החקלאות א. שרון:
בית המשפט הגבוה לצדק החליט בשעתו להחזיר את אדמות איקריה וברעם לתושביהן. ממשלת ישראל או ממשלות ישראל בארצותם של דוד בן-גוריון, לוי אשכול, גולדה מאיר ז"ל, ויבדל לחיים ארוכים יצחק רבין לא קיבלו את החלטות בית-המשפט משום שלדעתם ולדעת יועציהם — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):
גם לא ממשלת בגין שהחליטה תגיגית להחזיר אותם.

שר-החקלאות א. שרון:
משום שלדעתם ולדעת יועציהם ההחזקה באדמות אלה היתה כורת בטחון. ממשלה זו החליטה לקיים את צו בית-המשפט והיא עושה מאמצים רבים לקיים את הצו הזה ולשמור על שני עקרונות נוספים: א. מניעת ריב אחים שלא תהיה לו תקנה, וריבים נוספים מן הסוג הזה אפשר לצפות רק כיצד הם מתחילים אך לעולם לא ניתן לדעת את סופם. אנחנו נעשה כל מאמץ למנוע מלחמת אחים. הממשלה הזאת לא תאפשר מצב של יד איש באי חיו. אתם, אלה היושבים מולי, בקיאים מאוד בנושא של יד איש באחיו.

משה שחל (המערך):
אצלך או בכלל? כדאי לצטט מה שארליך אמר עליך ומה שאמרו ...

חייקה גרוסמן (המערך):
לקרסוליים שלכם לא גגיע אף פעם.

שר-החקלאות א. שרון:
הממשלה הזאת עומדת על עקרון נוסף: לקיים אחיזה בטחונית באזור שכם, אחיזה אשר מערכת הבטחון בתי קופת שלטון המערך הבינה אותה אבל היום ראשי המי

עריאל אמוראי (המערך):
פעמים הצביעה הכנסת נגדו.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר הערה.

ח'יר פ. שינמן:
איננו מדברים עכשיו על ההצעות הקדמות אלא על ההצעה הזאת לסדר-היום.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר הערה. אני מבקש רשות להערה.

ח'יר פ. שינמן:
אתה מבקש רשות לקריאת ביניים?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
... בולדוזרים בכנסת?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
אני מבקש רשות לשאלה.

ח'יר פ. שינמן:
אתה מקבל רשות לשאלה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
שר החקלאות דיבר עכשיו על קולות מעוותים מימין. אני שואל אותו איזה עיוות יש פה שאחרי שהציבור הזה על כל חלקיו הצביעו נגדו כמעט פה אחד הוא מעז עכשיו לדבר בשם הממשלה? זה העיוות האמיתי.

זידאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):
הוא אמר שאי-אפשר לנהוג כל יום באותה דרך.

שר-החקלאות א. שרון:
אדוני היושב-ראש, חברי-כנסת נכבדים,

צ'ירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אתה צריך להגיד: מעוותים.

שר-החקלאות א. שרון:
הייתי רוצה להקדים ולומר באופן חד-משמעי כי ישוב יהודי גדול יקום ליד שכם. הדבר הכרחי מבחינה בטחונית, מדינית ולאומית. בכל מקום בארץ ישראל שבו גרים ערבים יגורו גם יהודים. נגזר עלינו, לטוב ולרע, לחיות יחד עם שכנינו. האינטרס הלאומי של שני העמים בארץ ישראל מחייב חיים משותפים מתוך אינטרס משותף והאינטרס הזה הוא שיביא בסופו של דבר לשקט ולשלווה בארץ הזאת. גם לו היינו מבקשים לשוב אל גבולות החלוקה על-מנת להכניס עצמנו לתוך גיטו צר היו לפחות מאתיים אלף ערבים פלשתינאים מצויים בתוך גבולות חלוקה אלו. ערבים חיים היום בגליל, בנצרת, בעפולה, בג'נין, בבאר-שבע ובסביבותיה, ביהודה, בשומרון ובעזה, וכך גם יהודים. מי שרוצה להפוך את חלקי ארץ ישראל לנקיים מיהודים איננו תופס נכון את אפשרויות החיים בארץ הקטנה הזאת וזה כולל את כל ההיבטים האפשריים של חיים משותפים מתוך בטחון ומתוך יחסי שכנות טובים.

ערבבי ארץ ישראל הרואים עצמם ערבים פלשתינאים — וזאת זכותם — חיים על פני כל הארץ ולידם ולדידי אין הבדל בין ערבי תושב שכם לבין ערבי תושב נצרת,

קום קבע בהר כביר. אני מאוד מקווה שנצליח בזמן הקצר שנותר בידינו להקים ישוב לתפארת ובעתיד עיר ואם בישראל במקום שאלון מורה תוקם עליו.

אבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן להצעה.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, "כל בוגד הוא כסיל" אמר המשורר.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
מה הצעתך?

מאיר פעיל (מחנה שלי):
להעביר לוועדה, תיכף תשמע.

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
איזה משורר?

גאולה כהן (התחיה — בנא"י):
אורי צבי גרינברג, המשורר בהא הידיעה.

כל המרמה וכל ההטעיה וכל הסילוף של הממשלה הזאת התגלו בפרשת אלון מורה. אבל אם כל בוגד הוא כסיל, לא כל מי שהוא מבריק, חבר-הכנסת יוסי שריד, הוא גם צודק. אתה מבריק כרגיל ואתה טועה כרגיל. בעצם הטעות שלך נובעת מאותה חולשה ומאותה מפור-חדות ומאותו יאוש שהוא גורם גם לממשלה הזאת לוותר, להיכנע, לסגת. ממנה הוא נובע והוא מראה כמה נימה של קנאה יש בדברים של חבר-הכנסת יוסי שריד. לא רק נימה סאראקאסטית יש בדבריו כשהוא אומר שקבוצת "גוש אמונים" היא ממשלת "גוש אמונים". זה נכון. היא חשבה שהממשלה הזאת תהיה ממשלה שמדיניות "גוש אמונים" תהיה גם מדיניותה. ולכן זוהי הממשלה היותר חוקית גם כלפי הבוחרים מאשר הממשלה היום שנקראת ממשלת הליכוד. כי היא זו שלא בגדה ולא מעלה בבוחר. אני מדברת עכשיו על ההתנהלויות והדבר נכון גם להרבה דברים אחרים. לכן הנימה הזאת הסאראקאסטית כלפי הממשלה שלצערי אני לא יכולה לבוא ולבקר אותה אלא אני רק יכולה, לצערי הרב, להשתתף בביקורת הזאת. אבל היתה גם נימה להשתתף קנאה אצלך, חבר-הכנסת שריד. קנאה באותה קבוצה שיוזעת מה היא רוצה, שיש לה כוח מוסרי, ותראה מה זה כוח מוסרי אצל קבוצה כל כך קטנה כמו אצל העם העם הזה בכלל ביחס לאומות העולם כאשר יש לו כוח מוסרי, כאשר הוא יודע מה הוא רוצה ואז הוא יכול גם להשפיע, הוא חייב להשפיע. אדם חייב לנצל את כוחו המוסרי כמו שהעם הזה כולו חייב לעשות זאת. היתה נימה של קנאה וכדאי היה שתרד קצת לעמקם של דברים ולא תלעג לאותה קבוצה של "גוש אמונים". מצבנו מזכיר לי אותם 12 המרגלים, כשהשניים באו לעומת העי-שרה שאמר, מפחדים, לוותר, כתגבים היינו בעיניהם, רק לוותר, אין לנו כוח, מה אנחנו ושם נפילים. זה קל מאוד ככה להיות אמיץ לב ומבריק ולוותר. אך השניים אמרו: לא, עלה נעלה. לכן הלעג הזה לממשלת "גוש אמונים" לא צריך להיות חלקם של אלה שמותירים מט"עם, ולדעתי הם מוותרים מטעמי פחדים, יאוש וחולשה אמיתיים.

ערך מתעלמים מן הצורך הקיומי הזה כדי לקעקע את יסודות המשטר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אתה עושה זאת טוב מאוד בעצמך.

שר-החקלאות א. שרון:

אלון מורה הפכה להיות סמל במאבק על יישוב ארץ ישראל מחדש. משום כך לא יונף שום דגל אחר אלא דגל ישראל על אותו הר טרשי בלתי מעובד אשר עליו נסב בשעה זו הוויכוח. זוהי הסיבה אשר הוריתי בגללה לאנשי מינהל מקרקעי ישראל לעשות כל מאמץ לרכוש במ"חיר מלא את הגבעה הטרשית. מאמץ זה נעשה בהתאם לחוק ועל דעת ראש הממשלה, בידיעת שרים מרכזיים בממשלה, בידיעת היועץ המשפטי לממשלה ועל-פי החלטת ממשלה שלפיה ליהודים מותר לרכוש אדמות ביהודה ושומרון.

אני יודע את הבעיה הניצבת בפנינו היום, — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):

גולו חלב מילדים כדי לשפוך כסף על הטרשים של גבעה אבודה.

שר-החקלאות א. שרון:

אני יודע את הבעיה הניצבת בפנינו היום בקרב על דעת הקהל בישראל. לדאבוני אין בידי האמצעים להסיר ביר למאות אלפים מתושבי הארץ הזאת את חשיבות האחיזה בהרי יהודה ושומרון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אין בידך אמצעים? אתה הלוא הכוכב העליון של הטלוויזיה הזאת. אין בידך אמצעים? אתה הרי גם שר ההסברה של הממשלה הזאת. אין בידך אמצעים? הם עבדים נרצעים בידך ואתה אומר שאין לך אמצעים? הלוואי שהיו נותנים בידי את הטלוויזיה כמו לך... אין לו אמצעים, למסכן, ממש רחמים, צריך לעשות בשבילך מגבית של זמן באמצעי התקשורת...

שר-החקלאות א. שרון:

אבל אני משוכנע כי יבוא יום, והוא קרוב מאוד, שרבים מאורחי ישראל אשר קולטים את המידע שלהם ממקורות אשר לגביהם המטרה הקטנונית מקדשת את האמצעים ואינם מבינים כי בהכפישם את המעשה החשוב הזה הם גורעים את העץ אשר עלי כולנו יושבים יבינו את האמת גם הם.

מסע ההסברה הבלתי נכון, הבלתי צודק, הבלתי אחראי מופנה בעיקרו גם אלי אישית. זהו מסע הגובל לעיתים בהסתה לאלימות. עמדתו בעבר במאבקים אשר ראיתי בהם חשיבות לאומית ראשונה במעלה, גם אז עמדתו לעתים בודד במערכה אבל סופם היה שהזמן עשה את שלו והאמת היא שצפה על פני המאורעות ההיסטוריים. אינני ירא מהמאבק הזה, אינני מתעייף ממנו, אנחנו נמשיך לנהל אותו כי יש פה דבר אחד שהוא חזק מהכול, האמת של ארץ ישראל. צר לי כי רבים וטובים — וכאלה יש גם במחנה האחר — טחו עיניהם מראות כי במאבק שבו כל האמצעים כשרים לגבי ידיים עלולה להיות מפ"סידה בסופו של דבר ארץ ישראל. מי שמייחס את העמידה בקרב הזה לעניין אישי הוא טועה ומטעה. אלון מורה היא עניין לאומי ובעניין הזה נעמוד ונצליח. ממ"שלת ישראל החליטה להעביר את אנשי אלון מורה למ"

אני רוצה לסיים, אדוני ראש הממשלה, קראתי הש-
בוע שאתה אמרת שאם לא בזכות דברים אחרים או בז-
כות אלון מורה, אחרי מאה ועשרים — ואנו כולנו מאח-
לים לך בריאות עד מאה ועשרים — אתה תזכה לגן עדן.
אני יודעת שיש לך הרבה מאוד מצוות אחרות שבגללן
תזכה אבל בגלל אלון מורה — אני לא בטוחה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

את מחלקת כרטיסי כניסה גם לגן עדן ?

הי"ר פ. שינמן :

אני שואל את חברי-הכנסת שריד : האם הוא מסכים
להעביר את הצעתו לוועדה ?

יוסי שריד (המערך) :
לא מסכים.

היו"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, אנו מצביעים. ראשית נצביע אם ל-
לול את הצעתו של חברי-הכנסת יוסי שריד בסדר-היום
של הכנסת או לא לכלול ולאחר מכן נצביע בקשר להע-
ברה לוועדה.

חייקה גרוסמן (המערך) :
נא למנות.

הצבעה

- בדע ההצעה לכלול את הנושא
בסדר-היום — 34
בדע ההצעה לכלול את הנושא
בסדר-היום — 32
ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של
הכנסת נתקבלה.

הי"ר פ. שינמן :

עתה נצביע על העברת הנושא לוועדה.

הצבעה

- בדע ההצעה להעביר את הנושא
לדיון בוועדה — 23
נגד — 32
ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה לא
נתקבלה.

הי"ר פ. שינמן :

חברי הכנסת, סיימנו את מלוא סדר-היום של הכנסת.
בשבת הקרובה מתחילים ימי החנוכה. נאחל לעצמנו : יהי
רצון שאורה ושמחה, עוז וגבורה ישרו בישראל ובכל
בתי ישראל וה' יחשוף את זרוע קדשו ויקרב קץ הישועה.
הישיבה הבאה של הכנסת תתקיים אי"ה ביום שני
הקרוב בשעה 16:00. הישיבה נעולה.

אני הייתי מגיעה לאותה מסקנה שהגיע אליה יוסי
שריד באשר לזכותה של הממשלה הזאת להמשיך להת-
קיים. אבל הייתי אומרת זאת אחרת : אם יש לממשלה
הזאת כוח להחיל את החוק הישראלי ביהודה ובשומרון
או אין צורך להוריד גם את אלון מורה. ואם אין לה הכוח
להחיל את החוק ואת המעמד המשפטי הישראלי ביהודה
ושומרון אז שהיא תרד.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

יחד עם אלון מורה ועם כל ההתנחלויות.

נאולה כהן (התחיה — בנא"י) :

והייתי רוצה לומר עוד משפט אחד לביקורת שנש-
מעה פה כלפי החוק. יש גם צביעות מצד אלה המדברים
כאן שיש עימות עם החוק הישראלי. איזה עימות עם
החוק הישראלי יש פה ? אני בגיל 16 הצטרפתי למחתרות
שלחמו נגד החוק הבריטי, נגד שלטון זר, עמדות בפני
בית-משפט ואמרתי שאינני מכירה בחוקיות.

עקיבא גוף (התנועה הדמוקרטית) :

איך את משווה ?

נאולה כהן (התחיה — בנא"י) :

אלו הם חוקי ז'נבה והאג, חוקים זרים שרואים בך
ובי ובכל אחד מאתנו כובש זר. אם הממשלה הזאת אר-
מית יהודה ושומרון — אל תקראו לזה הגדה אלא בש-
מותיה כמו השפלה העמק, השרון הגליל — אם זה יהו-
דה ושומרון אז אני לא כובשת זרה שם. אם אני לא כוב-
שת זרה שם אני לא אשמע לשום חוק של איזה שהוא
בית-דין זר. חוקי האמנה של ז'נבה וחוקי האג הם חוקים
זרים. אני לא באה לידי עימות עם החוק הישראלי אלא עם
חוקים זרים. אני מקווה שגם מתנחלי אלון מורה לא
יכנעו ולא ירדו ממקומם על-פי חוק זה. הממשלה צרי-
כה לרדת מהמדיניות שלה ואם לא — שתרד. כי היא
לא יכולה היום בתוקף חוקים זרים להכריח או לאלץ או
להשפיע על קבוצה שידעה עד היום מה היא רוצה ולצערני
הרב הצליחו לבלבל אותה גם טובים מבין חברי הכנסת.
הרי היא היתה קבוצה יחידה שאמרה "אני יודעת מה
אני רוצה". לכן אנו צריכים לדעת : אנו חיים בתקופה
שדגל ישראל יורד ממקום אחר מקום, כמובן יחד עם
שירת "התקווה", עם תופים ועם חצוצרות. אז אני אר-
מרת, אם ממשלה כזאת תעז להוריד דגל ישראלי שמת-
נופף היום באלון מורה בתוקף חוק זר ורק בתוקף זה —
וזה לא עניין של הפקעה כי הממשלה הזאת אמרה שהיא
מקבלת החלטה במקרה הזה להפקיע — בתוקף בית-
משפט ישראלי ששפט על סמך חוקה זרה, אם כך מוטב
שיורד משם הדגל לא בתופים ולא בחצוצרות ; כי אם
דגל ישראל יורד בתופים ובחצוצרות יעלה שם הדגל
הפלשתינאי ואז אויה לנו ואוי גם לדגל העברי בתל-
אביב.

הישיבה ננעלה בשעה 14:00.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות ר"פ—רפ"ב

- א. שאלות ותשובות.
- ב. חוק העונשין (תיקון מס' 12), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- ג. הודעת ועדת החוקה, חוק ומשפט על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק יסוד: זכויות האדם.
- ד. חוק לתיקון פקודת ההסגר, תש"ם—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. החלטות בדבר אישור הוראות בצווים:
 1. צו שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של טו-בין — כוספה וקמחים), תשל"ט—1979; 2. צו שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של טובין — שמן ומארגארינה), תש"ם—1979; 3. צו שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של טובין — בשר קפוא), תש"ם—1979; 4. צו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה (תיקון), תש"ם—1979; 5. צו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 2), תש"ם—1979.
 - ו. חוק התובלה האווירית, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 - ז. הסדרים בטלוויזיה הישראלית — דיון.
 - ח. חוק יסוד: בתי-המשפט (קריאה ראשונה).
 - ט. חוק יסוד: בתי-המשפט (הוראות מעבר) תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
 - י. הצעות לסדר-היום.
 - יא. חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
 - יב. חוק בית-הדין לעבודה (תיקון מס' 8), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
 - יג. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 - יד. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 13), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 - טו. חוק העונשין (תיקון מס' 9), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 - טז. מצבן הכספי של הרשויות המקומיות — הצעת חבר-הכנסת י. ז'. אמיר.
 - יז. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 11), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 - יח. חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 16), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 - יט. חוק לתיקון פקודת השותפויות (מס' 2), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק תקנת השבים, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 5), תש"ם—1979 (קריאה ראשונה).
- כב. חוק דיני עבודה (הסכם להקמת שדות-תעופה בני-גב), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כג. חוק יסודות המשפט, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כד. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- כה. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כו. חוק שיפוט בתי-דין יהודים קראים (נישואין וגירושין), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כח. הצורך בייעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ג. האוז-נר, ד. גולומב ושי. אליהו.
- כט. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חברי-הכנסת י. כהן.
- ל. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעת חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל ומ. וירשובסקי.
- לא. מעמדם של עובדי מדינה — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו וא. מלמד.
- לב. כינון המטה למלחמה באינפלציה — הצעת חבר-הכנסת ע. אמורי.
- לג. החלטת הממשלה על הקפאת המחירים — הצעת חברי-הכנסת ד. גולומב.
- לד. השביתה בצי הסוחר — הצעת חברי-הכנסת מ. אלגרבלי, י. ז'. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל ושי. שטרן-קטן.
- לה. שינוי שיטת הסובסידיות מסיבסוד המצרף לסיבסוד הנצרף — הצעת חברי-הכנסת ח. בר-לב ומ. פעיל.
- לו. המדיניות הכלכלית של הממשלה והסקטור היצרני בארץ — הצעת חברי-הכנסת ע. הדר.
- לז. יום הסביבה הבין-לאומי — הצעת חברי-הכנסת י. תמיר.
- לח. החינוך בתפוצות — הצעת חברי-הכנסת י. יצחקי.
- לט. העדר רופאים בירוחם — הצעת חברי-הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא ושי. שטרן-קטן.

מב. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח—1978
(קריאה ראשונה).

מג. הצעות חוק של חברי כנסת.

מ. הצורך הדחוף להגיש עזרה לנפגעי הרעב בקאמר
בודיה — הצעת חברי הכנסת א. רון, ע. נוף, מ.
וילנר, א. אבנרי, א. אבטבי וד. שילנסקי.

מא. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—
1978 (קריאה ראשונה).

ב. הצעות לסדר-היום לישיבות ר"פ—רפ"ב

766. פ. גרופר (הליכוד): ענף הפרחים.

767—769. מצב החקלאות בישראל — הצעות חברי-
הכנסת א. כץ (עוז), א. אבנרי וש. טולידאנו.

770. י. שריד (המערך): לפנות את אלון מורה.

761—764. הסלמה בפעולות הפשע המאורגן — הצעות
חברי הכנסת ג. האוזנר, א. נמיר, מ. וירשובסקי
וא. אולמרט.

765. נ. פדר (המערך): הגשמת פרויקט שיקום השכור-
נות נוכח הצעדים הכלכליים החדשים.

ג. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

טובין — כוספה, חיטים וקמחים), תש"ם—1979², שכי-
תוצאה מהן מוגדל היטל או מוטל היטל על טובין שהיו
פטורים ממנו.

בהתאם לתקנה 3 לתקנות שעת-חירום (תשלומי חו-
בה), תשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הור-
אות בצו שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של

¹ ס"ח תשכ"ד, עמ' 175; תשל"ח, עמ' 48.

² ק"ת תש"ם, שיעורי מק"ח 285, עמ' 42.

ד. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

טובין — שמן זמארגארינה), תש"ם—1979², שכתוצאה
מהן מוגדל היטל או מוטל היטל על טובין שהיו פטורים
ממנו.

בהתאם לתקנה 3 לתקנות שעת-חירום (תשלומי חו-
בה), תשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הור-
אות בצו שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של

¹ ס"ח תשכ"ד, עמ' 175; תשל"ח, עמ' 48.

² ק"ת תש"ם, שיעורי מק"ח 285, עמ' 38.

ה. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

טובין — בשר קפוא), תש"ם—1979², שכתוצאה מהן
מוגדל היטל או מוטל היטל על טובין שהיו פטורים
ממנו.

בהתאם לתקנה 3 לתקנות שעת-חירום (תשלומי חו-
בה), תשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הור-
אות בצו שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של

¹ ס"ח תשכ"ד, עמ' 175; תשל"ח, עמ' 48.

² ק"ת תש"ם, שיעורי מק"ח 285, עמ' 40.

ו. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

תש"ם—1979², שכתוצאה מהן מוגדל היטל או מוטל
היטל על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לתקנה 3 לתקנות שעת-חירום (תשלומי חו-
בה), תשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הור-
אות בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון),

¹ ס"ח תשכ"ד, עמ' 175; תשל"ח, עמ' 48.

² ק"ת תש"ם, שיעורי מק"ח 282, עמ' 27.

ז. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

בהתאם לתקנה 3 לתקנות שעת-חירום (תשלומי חו" בה), תשי"ח-1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון

¹ ס"ח תשכ"ד, עמ' 175; תשל"ח, עמ' 48.

² ק"ת תש"ם, שיעורי מק"ח 285, עמ' 44.

ה. הצעת חוק לתיקון פקודת ההסגר, תש"ם-1979

1. **החלפת סעיף 4**
בפקודת ההסגר¹, במקום סעיף 4 יבוא:
"4. עונשין

¹ חא"י, כרך ב', עמ' 1243.

ט. הודעת שר האנרגיה והתשתית בעקבות מסקנות ועדת החוץ והבטחון בדבר הסכם הנפט עם מצרים *

הכולל של ההסדר המדיני בין ישראל למצרים ושל המציאות החדשה שנוצרה.

2. הובטחה אספקת נפט מצרי לישראל בכמות של 2 מיליון טון לשנה בהסדר רב-שנתי. תנאי מחיר מיוחדים נקבעו לשנת 1980. בעתיד יהיה נושא זה פתוח למשא-ומתן. התחייבות מצרית כוללת, אך לא ההסדר הנ"ל במלואו, נמצאת בכתב.
3. הממשלה קבעה מדיניות ברורה לשם חסכון אנרגיה, שימוש נמצא בעיצומו.

בברכה,

י. מודעי

שר האנרגיה והתשתית

לכבוד
מר יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת
ירושלים
מכובדי,

בתשובה למכתבך מיום 26 בנובמבר 1979 בעניין מסקנות ועדת החוץ והבטחון של הכנסת בנושא הסכם הנפט עם מצרים, הנני מתכבד להודיעך כדלקמן:
1. מסירת שדות-הנפט ב"עלמה" נעשתה בהקשר

* הונחו על שולחן הכנסת ביום ל' בחשוון תש"ם (20 בנובמבר 1979).

י. הודעת שר הבריאות בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה על המצב בבית-החולים בנהריה *

הסיכום שהתקבל ביום 16 במאי 1979 בין משרד הבריאות לבין הנהלת בית-החולים בנהריה ונציגי הרשויות המקומיות בגליל המערבי מתבצע כמתוכנן וב- התאם לאפשרויות המעשיות.

בברכה,

אליעזר שוסטק
שר הבריאות

לכבוד
יושב-ראש הכנסת
מר יצחק שמיר
הכנסת
ירושלים
נכבדי,

הנדון: דיווח על ביצוע מסקנות ועדת העבודה והרווחה של הכנסת על המצב בבית-החולים בנהריה

* הונחו על שולחן הכנסת ביום א' בתמוז תשל"ט (25 ביולי 1979).

יא. הודעת שר הבריאות בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה

בדבר המחסור באחיות *

ב. אחיות מחוץ-לארץ נמצאות במספר מוסדות של משרד הבריאות ועל בסיס התנדבותי בלבד.

ג. תמריצים למשמרות נוספות אושרו במסגרת הסכם השכר.

לסעיף 10

המגמה של העברת החולה מבית-החולים לקהילה מתבצעת במידת האפשר.

לסעיף 11

במסגרת התקציב של השנה הוקצו משאבים להרחבת יכולת הקליטה של בתי-הספר לאחיות.

לסעיף 12

א. אגף הסיעוד במשרד הבריאות מפתח פעולות הסברה המופנות לתלמידי בתי-הספר התיכוניים וליציבור הרחב במגמה להעמיק את תודעת לימודי מקצוע האחות.

ב. נעשות פעולות בלתי-פוסקות וגקבעו תמריצים שונים כדי למנוע נשירה של אחיות מהמקצוע.

ג. עולות חדשות זוכות לתכניות השלמה והסבה בכל מקרה המצריך זאת.

לסעיף 13

הפרכת מקצוע הסיעוד למקצוע אקדמי נמצאת בתהליך מתמיד.

לסעיפים 14, 15 ו-16

נשקלת המלצה בדבר מינוי ועדה ציבורית לשיפור מעמדה של האחיות.

לסעיף 17

בעיית שיתוף האחות בקביעת מדיניות הבריאות בארץ נמצאת בדיון המשרד.

בברכה,

אליעזר שוסטק
שר הבריאות

לכבוד

יושב-ראש הכנסת

מר יצחק שמיר

הכנסת

ירושלים

גבבדי,

הנדון: דיווח על ביצוע מסקנות ועדת העבודה והרווחה בדבר המחסור באחיות מיום

31 ביולי 1979

לסעיפים 4-1

מקצוע האחות הוכר כמקצוע מועדף עם כל המשאבים המכרז וההסכם העבודה שנחתם השנה באה לידי ביטוי הגשמת כל ההמלצות של הוועדה בסעיפים אלה.

לסעיף 5

א. השתתפות במעונות — הוסכם על הגדלה בהשתתפות החזקה ילדי האחיות במעונות.

ב. הסעה — ניתנו פתרונות הולמים להסעה לעבודה וממנה אם כי לא נפתרה הבעיה בשלמותה.

לסעיף 6

בוצע קיצור שעות העבודה לאחיות בתי-החולים.

לסעיף 7

מזה שנים מבוצעת ההמלצה להסמך אחיות מעשיות. במשך התקופה כבר השלימו מאות אחיות מעשיות לימודיהן וזכו במעמד של אחיות מוסמכות.

לסעיף 8

בוצעה תוספת תקנים ניכרת לעובדי מינהל ומשק.

לסעיף 9

א. הוחלט לא להעסיק עוד קבלני סיעוד פרטיים.

* התנחו על שולחן הכנסת ביום ז' באב תשל"ט (31 ביולי 1979).

יב. הודעת שר הפנים בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בדבר הצורך במניעת

שיווק מזון וצרכי קוסמטיקה המסכנים את בריאות האוכלוסיה בישראל *

את פעולות משרדנו בקשר למסקנות ועדת העבודה והרווחה בדבר הצורך במניעת שיווק מזון וצרכי קוסמטיקה המסכנים את בריאות האוכלוסיה בישראל:

1. השירות לשמירת איכות הסביבה במשרד הפנים מימן סקרים שבהם נבדקו שאריות חמרי הדברה ומתכות כבדות במזון. סקרים אלה גודדו לבחון האם אין חריגות מן ההוראות הניתנות על-ידי משרדי

לכבוד

מר יצחק שמיר

יושב-ראש הכנסת

משכן הכנסת

ירושלים

מכובדי,

על פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן

שה, המסחר והתיירות, כשעליו מפקחת ועדה בה מיוצגים משרדי הבריאות והפנים ונציבות המים.

4. בנושאים אחרים, כגון קביעת סטאנדארטים, ייצור, יבוא, הובלה, מכירה, שימוש ואחסנה, מעורב השירות לשמירת איכות הסביבה בדרך של מתן ייעוץ מקצועי לגורמים המוסמכים תוך אפשרויות של פתרונות סביבתיים לבעיות הקיימות. באשר לביצוע ההמלצות לפתרונות אין למשרד הפנים הסמכות והכלים.

5. בנוסף לכך הוכנה בשירות לשמירת איכות הסביבה טיוטת הצעת חוק לטיפול בחמרים רעילים. ההצעה נמצאת בבדיקה עם הגורמים השונים הנוגעים בדבר.

בברכה,

יוסף בורג
שר הפנים

הבריאות והחקלאות לגבי השימוש בחמרי הדברה. בבדיקות שנערכו בשנתיים האחרונות לא נמצאו חריגות משמעותיות בריקות ופירות.

2. כמו כן מימן השירות לשמירת איכות הסביבה סקר על שינוע חמרים מסוכנים — המדובר בעיקר בשינוע חמרים כימיים מסוכנים — בדרך למפעלי התעשייה ומהם, שהוא נושא רציני מבחינת הסכנות אך פרוץ מבחינת האחריות והטיפול. הסקר שבוצע על-ידי השירות נעשה בכמה משלביו בתיאום עם משרד התחבורה אשר הסכים לקבל אחריות לנושא.

3. באתר רמת-חובב מוקם מרכז לניטרול פסולת רעילה מן התעשייה. המרכז הוא באחריות משרד התע-

* הונחו על שולחן הכנסת ביום ל' בשבט תשל"ט 27 בפברואר 1979).

